

Fireflies

Des jeunes céramistes au musée
Jonge ceramisten in het museum

Un musée pour les jeunes céramistes

Les œuvres du musée permettent aux créateurs de se connecter à l'héritage du passé, d'explorer diverses techniques et styles et de puiser dans la richesse des thèmes et des idées exprimées par les artisans et artistes de différentes époques et horizons. Véritable « temple des Muses », ce lieu est un hommage vivant à la créativité humaine.

Pour les artistes contemporains, le musée peut également être un endroit de rencontre avec un large public, auquel il présente ses idées et ses perspectives sur le monde, stimulant ainsi le dialogue et la réflexion sur des questions sociales, politiques et culturelles importantes.

Soucieuse d'offrir à ses étudiant·es et aux jeunes céramistes formés dans son atelier l'occasion d'inscrire leur pratique artistique dans un contexte élargi, elle nous a proposé d'organiser des moments d'échange avec ceux-ci, pour leur faire découvrir les collections du musée. Ces riches rencontres ont donné lieu à la réalisation d'œuvres qui se dévoilent aujourd'hui.

Si le musée est un lieu de conservation et d'étude de collections artistiques et historiques, il est aussi un espace où l'art ancien et contemporain peuvent se confronter et dialoguer.

Trois 'ensembles' de céramique inspirants

L'art de la céramique est l'un des plus anciens et des plus universels. Depuis la Préhistoire, les hommes ont façonné l'argile pour créer des objets utilitaires ou décoratifs, témoins de leur culture et de leur histoire. Les collections du musée offrent un accès privilégié à des pièces en céramique d'une grande diversité, issues de différentes époques et civilisations.

Dans le cadre de ce projet, il était nécessaire de choisir quelques collections offrant des sources d'inspiration variées pour les étudiant·es de l'atelier de céramique de La Cambre. Chacune à leur façon, la céramique antique grecque, la poterie précolombienne et la céramique européenne du XVIIIe siècle permettent d'apprécier la diversité des formes, la finesse du dessin, la richesse des couleurs, la variété des motifs, et la maîtrise du feu et des technologies de création. Ces œuvres témoignent aussi du lien entre la céramique et son contexte d'utilisation social, religieux, politique ou artistique, invitant les jeunes artistes à réfléchir à leur propre rapport au monde.

Une exposition en forme de dialogue : Fireflies

L'idée de réunir les pièces créées par les jeunes céramistes et les objets des collections Grèce, Amérique et Céramique européenne qui les ont inspirées a mené à la mise sur pied de l'exposition 'Fireflies'. L'objectif est de mettre en valeur la diversité et la richesse de l'art de la céramique, qui traverse les siècles et les continents, et de montrer comment les artistes actuels s'inspirent, dialoguent ou se confrontent avec les traditions anciennes.

'Fireflies' propose donc un parcours inédit et surprenant à travers les collections du musée, où les œuvres contemporaines, installées à proximité immédiate des céramiques anciennes, créent des contrastes, des correspondances ou des résonances entre les différentes pièces.

Les 20 jeunes artistes de l'ENSAV La Cambre qui ont accepté de relever le défi et de s'exposer au milieu des collections du musée, ont chacun leur propre univers, leur propre langage et leur propre démarche, mais ils partagent

tous une passion pour l'argile et le feu. Certains s'inspirent directement des formes, des couleurs ou des motifs des céramiques anciennes, d'autres les détournent, les transforment, les réinterprètent. Certains cherchent à créer un dialogue harmonieux avec les œuvres du passé, d'autres à provoquer une rupture ou une tension. Certains jouent avec les codes de la fonctionnalité ou de la décoration, d'autres explorent les limites du matériau ou de la forme.

L'exposition est un voyage dans le temps et dans l'espace, à travers le medium de la céramique. Elle offre au visiteur une expérience esthétique et sensorielle, qui stimule sa curiosité et son imagination. Elle lui permet aussi de prendre conscience de la vitalité et de l'originalité de la création céramique contemporaine, qui s'enrichit du dialogue avec le patrimoine ancien.

La scénographie ou plutôt les scénographies, puisque chaque collection a fait l'objet d'un projet différent, ont été conçues par les étudiants de l'atelier d'Architecture d'intérieur de l'ENSAV La Cambre au cours de

l'année 2023-2024. Les projets ont été élaborés dans un souci de recyclage des matériaux récupérés d'anciennes réalisations au musée. Les étudiants ont été en dialogue constant avec les équipes techniques du musée, afin de relever le défi de faire coïncider leurs idées avec les contraintes d'une réalisation en milieu muséal.

La signalétique et la mise en page du catalogue ont été préparés par les étudiants de l'atelier de Communication graphique. Au musée, ils ont travaillé sous la supervision de son graphiste, afin de transformer leur concept en réalisations concrètes.

Cette collaboration chaleureuse entre les étudiants et les créateurs de différentes filières et différents horizons et les équipes du musée fut l'un des aspects les plus réjouissants et engageants de ce projet à multiples facettes.

Serge Lemaître
Natacha Massar
Valérie Montens

Een museum voor jonge ceramisten

treden. De kunstwerken van het museum bieden de kunstenaars de mogelijkheid zich aan te sluiten bij het erfgoed uit het verleden, diverse technieken en stijlen te bestuderen en te putten uit een overdaad aan thema's en ideeën die door de ambachtelui en kunstenaars uit verschillende tijdperken en werelden werden uitgedrukt. Deze plek is een echte 'tempel van de Muzen' en een levend eerbewijs aan de menselijke creativiteit.

Voor hedendaagse kunstenaars kan het museum ook een ontmoetingsplaats zijn met het grote publiek, aan wie ze hun ideeën en hun wereldperspectieven kunnen voorstellen, waardoor de dialoog en reflectie over belangrijke sociale, politieke en culturele vragen gestimuleerd wordt. Het museum moet een actieve rol blijven spelen in de hedendaagse samenleving. In deze tijd waarin technologie en digitalisatie aan belang winnen, biedt het museum aan de bezoekers een zintuiglijke beleving die door geen enkel scherm of smartphone bereikt kan worden. Men kan er genieten van de textuur, afmetingen, kleuren en soms zelfs van de geur van de kunstwerken. Het is een ervaring voor al onze zintuigen die ons in de mogelijkheid stelt ons te verbinden met kunstenaars en ambachtelui uit zowel het verleden als het heden en op een zeer persoonlijke manier met hun creatieve werkwijze.

NL

Reeds lange tijd koesterden we de wens om het Museum Kunst & Geschiedenis open te stellen voor jonge kunstenaars. Een treffend thema en een stevige link met de verzamelingen waren hiervoor echter de vereisten. Een ontmoeting met de professor die verantwoordelijk is voor de afdeling Ceramiek aan de ENSAV La Cambre bood ons eindelijk de gelegenheid.

Met de bedoeling om het artistieke werk van haar studenten en de jonge ceramisten die in haar atelier hun opleiding genieten in een bredere context te plaatsen, stelde ze ons voor om met deze jongeren meetings te organiseren om hen zo de verzamelingen van het museum te laten ontdekken. Deze boeiende momenten leidden tot de creatie van de kunstwerken die hier vandaag worden getoond. Het museum is niet enkel een plek waar artistieke en historische verzamelingen worden bewaard en bestudeerd, het is ook een ruimte waar oude en hedendaagse kunst elkaar kunnen ontmoeten en in dialoog kunnen

Geïnspireerd door drie ceramiek 'ensembles'

Ceramiek behoort tot de oudste en meest universele kunstuitingen. Sinds de prehistorie gebruikt de mens klei om gebruiksvoorwerpen of decoratieve objecten te creëren, die getuigen van zijn cultuur en geschiedenis. De museumverzamelingen zijn een bevoorrechte plek om deze zeer diverse kunstwerken in ceramiek, afkomstig uit verschillende periodes en beschavingen te ontdekken.

In het kader van dit project drong zich op een aantal verzamelingen uit te kiezen die aan de studenten van het ceramiekatelier van La Cambre een gevarieerde inspiratiebron zouden kunnen bieden. Elk op hun eigen manier bieden oud-Griekse ceramiek, precolumbiaans vaatwerk en Europese ceramiek uit de 18de eeuw de mogelijkheid om te genieten van een waaier aan vormen, de elegantie van het ontwerp, de pracht van de kleuren, de diversiteit van motieven en de beheersing van bakprocessen en creatieve technologieën. Deze kunstwerken zijn ook getuigen van de link tussen ceramiek en de context waarin deze gebruikt werd, zowel op sociaal, religieus, politiek of artistiek vlak, en zetten de jonge kunstenaars aan tot reflectie over hun eigen wereldconnectiviteit.

Een tentoonstelling als dialoog: Fireflies

Uit het idee om de kunstwerken gemaakt door de jonge kunstenaars en de objecten uit de verzamelingen Griekenland, Amerika en Europese ceramiek waarop ze zich inspireerden samen te brengen ontstond de tentoonstelling 'Fireflies'. De doelstelling is het in de kijker plaatsen van de diversiteit en de rijkdom van de ceramiekkunst, doorheen eeuwen en continenten, en aan te tonen hoe hedendaagse kunstenaars geïnspireerd worden, in dialoog gaan of tegenover de oude tradities staan.

'Fireflies' biedt een ongezien en verbazend parcours doorheen de verzamelingen van het museum. De hedendaagse kunstwerken, opgesteld in de onmiddellijke nabijheid van de oude ceramiek, creëren op die manier contrasten, overeenkomsten of een weerklank met de verschillende stukken.

Twintig jonge kunstenaars van de ENSAV La Cambre gingen de uitdaging aan hun werken tentoon te stellen te midden van de museumverzamelingen. Ze hebben elk hun eigen leefwereld, hun eigen taal en hun eigen benadering, maar ze hebben een

gemeenschappelijke passie voor klei en vuur. Sommigen inspireren zich direct op vormen, kleuren of motieven van de oude ceramiek, anderen gaan er omheen, transformeren of herinterpretieren. Sommigen gaan op zoek naar een harmonieuze dialoog met de kunstwerken uit het verleden, anderen veroorzaken een breuk of een spanning. Sommigen spelen met de codes van de functionaliteit of de versiering, anderen onderzoeken de grenzen van materiaal of vorm.

De tentoonstelling is een reis doorheen tijd en ruimte, aan de hand van de ceramiek. Ze biedt de bezoeker een esthetische en zintuiglijke ervaring die zijn nieuwsgierigheid en verbeelding zal aanwakkeren. Ze biedt ook de mogelijkheid om kennis te maken met de levenskracht en originaliteit van de hedendaagse ceramiekcreaties, die door de dialoog met het oude erfgoed verrijkt worden.

De scenografie, meer bepaald scenografieën, vermits voor elke verzameling een apart tentoonstellingsproject werd gemaakt, werden uitgewerkt door de studenten van het atelier Binnenhuisinrichting van de

ENSAV La Cambre, in de loop van het jaar 2023-2024. De projecten werden uitgedacht met een uiterste zorg voor de recyclage van materialen afkomstig van eerdere tentoonstellingen in het museum. De studenten deden dit in voortdurend overleg met de technische ploegen van het museum, om op die manier hun ideeën af te toetsen aan de beperkingen van een realisatie binnen een museale context.

De signalisatie en de layout van de catalogus werden voorbereid door de studenten van het atelier Grafische Communicatie van La Cambre. In het museum werkten de studenten onder toezicht van de vormgever van de KMKG, om zo hun concept om te zetten naar concrete realisaties.

De warme samenwerking tussen de studenten en ontwerpers afkomstig uit verschillende studierichtingen en diverse horizonten en de museummedewerkers was een van de meest prettige en inspirerende aspecten van dit veelzijdige project.

Serge Lemaître
Natacha Massar
Valérie Montens

Quelques lucioles, de La Cambre aux Musées royaux d'Art et d'Histoire de Bruxelles

Belgique francophone, il continue, grâce à une nouvelle équipe pédagogique, avec la conviction que la céramique a indubitablement sa place dans cette institution fondée en 1927 par Henry van de Velde. Afin de dynamiser son enseignement, l'atelier de céramique a mis en place plusieurs projets interdisciplinaires profitant de la dynamique transversale de l'école. Des synergies ont été établies avec les départements de design industriel, de gravure et image imprimée ou encore de conservation et restauration d'œuvres d'art.

Dans ce même désir de donner une visibilité au medium par la création de projets communs, le réseau ECART (*European ceramic art & research team*) réunissant plusieurs écoles d'art et de design en Europe a vu le jour en 2009. À l'occasion du 5e projet ECART *Resonating Ceramics*, une première collaboration avec les Musées Art et Histoire a vu le jour en 2021, sous la forme d'une intervention de la conservatrice des collections Grèce, autour de la question du son et des rituels. De là est née l'envie de développer le dialogue entre nos deux institutions.

Or en 2006, la question du maintien de l'atelier de céramique de l'ENSAV de La Cambre s'est posée. Seul en

Grèce antique, Amériques et de céramique du XVIIIe siècle. Guidé·es par leurs conservateur·ices, iels ont eu l'occasion de découvrir les œuvres d'art dans les salles d'exposition ou les réserves. Un moment unique pour ces jeunes artistes d'être au plus près des œuvres d'art, qui n'a pas été sans soulever de nombreuses questions. Quel regard porte la jeune génération en arpantant les halls imposants d'une grande institution ? Que peut produire une petite nuée d'insectes dans les volumes immenses d'un musée ? Pour enrichir la réflexion autour de sujets sensibles tels l'origine des œuvres dans les musées et la restitution des biens culturels, une séance réunissant les conservateur·ices, les étudiant·es, leurs professeur·es ainsi que la professeure en anthropologie de l'art et du design de l'ENSAV La Cambre, a été organisé à l'école.

Afin de concrétiser et donner forme à la dernière étape du projet, l'exposition 'Fireflies' organisée dans les salles mêmes du musée et la publication qui l'accompagne, les étudiant·es et professeur·es des ateliers d'architecture d'intérieur et de communication visuelle et graphique de L'ENSAV La Cambre ont rejoint l'équipe initiale, en apportant leurs réflexions et compétences respectives.

Les scénographies conçues par plusieurs groupes d'étudiant·es de master en Architecture d'intérieur ont eu pour dessein de mettre en valeur les œuvres contemporaines dans leur relation aux pièces historiques de référence. Trois équipes ont été retenues pour la réalisation finale car il est apparu durant l'élaboration des recherches qu'une proposition scénographique unique pour les diverses salles d'exposition ne conviendrait pas. Ces trois propositions ont été élaborées par les étudiant·es avec un souci de recyclage des matériaux récupérés d'anciennes réalisations au musée et une volonté de faire coïncider leurs idées avec les contraintes d'une réalisation en milieu muséal. À cette fin, les étudiant·es ont été en dialogue constant avec les équipes techniques du musée.

Certaines ont travaillé l'immatérialité de la lumière : dans la salle relative aux œuvres du XVIIIe siècle, des filtres sont insérés dans le système lumineux du musée, orchestrant un dialogue subtil entre les œuvres anciennes et contemporaines. Dans les salles Amériques, le détournement ironique des vitrines du musée remet en question les modalités d'exposition par de légères transgressions et manipulations de ses caractéristiques. Enfin, dans les salles Grèce, les structures qui présentent les œuvres sont formées de briques de cendre, hommage à la matière souvent oubliée, au processus même de la céramique et du feu transformant celle qu'on jette habituellement en une composante essentielle.

Après avoir découvert les projets des céramistes et les œuvres anciennes du musée ainsi que les différentes propositions scénographiques, les étudiant·es de l'atelier de Communication visuelle et graphique se sont attaché·es à développer l'identité visuelle de l'exposition au musée (bannières, cartels, logos, affiches) et sur les réseaux sociaux et d'en concevoir le catalogue. Cette mission de design éditorial a été orchestrée de concert par la professeure de La Cambre et le graphiste du musée, avec l'objectif premier de rendre compte, de manière à la fois éclairante et succincte, de la richesse des pièces historiques et contemporaines. Elle s'est doublée d'un souci de conservation de la mémoire de ce projet ambitieux, de la diversité des réponses, de la générosité des personnes impliquées : historien·nes de l'art, créateur·ices, technicien·nes, pédagogues.

Si toutes les œuvres de céramique contemporaine sont exposées au musée et présentées dans les pages de ce catalogue, plusieurs propositions d'étudiant·es en Architecture d'intérieur et en Design graphique sont en effet demeurées à l'état de projet. Or, leur diversité a nourri le groupe et contribué à faire mûrir les réflexions des un·es et des autres. Un espace leur a donc été consacré dans le parcours proposé aux visiteurs du musée.

Se confronter au fonctionnement d'une institution muséale par le contact direct avec ses équipes scientifiques, techniques et graphiques aura été

riche en leçons diverses pour les participant·es. Les différentes collaborations entre les ateliers ont permis aux étudiant·es de venir à la rencontre d'autres disciplines, élément essentiel dans une formation.

C'est une belle opportunité pour les jeunes artistes de pouvoir présenter leurs œuvres en regard des pièces des collections d'une grande institution. Alors que la céramique rencontre un regain d'intérêt et une présence forte dans le milieu de l'art contemporain, à l'heure où la céramique n'a jamais autant été fashionnable, il est essentiel de regarder, connaître et étudier les œuvres anciennes qui ont formé notre culture visuelle et artistique. Cet effet de mode passera peut-être, mais la céramique continuera de se renouveler. Comme ces lucioles qui apparaissent furtivement, puis disparaissent dans un cycle éternel. Des lucioles qui nous ouvrent les yeux, cultivent nos esprits et éclairent nos pensées.

Caroline Andrin
Aline Baudet
Marie Douel
Pierre Lhoas
Jonathan Sullam
Clémentine Vaultier

Enkele vuurvliegjes van La Cambre in de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis

NL

Vuurvliegjes zijn tweeledig, ze zijn fragiel maar ook vol beloften. Voor de historicus en filosoof Georges Didi-Huberman vormen ze een metafoor voor de hoop die het tijdperk verlicht. Vuurvliegen (*Fire flies* in het Engels) produceren hun eigen licht en vormen in het duister evenveel kleine haardjes. Ze verplaatsen de blik en verschijnen voortdurend onder nieuwe vormen om andere ervaringen te creëren.

Wanneer men ceramiek maakt is een analogie met vuur onvermijdelijk, ceramiek is een artistieke vorm die behoort tot de vuurkunsten. Anderzijds noemt men in het vakjargon de derde baktijd of het bakken van de versiering, het bakken met klein vuur, wat het toevoegen van ornamenten aan het geëmailleerde stuk toelaat. De kleine vuurtjes die de vuurvliegen voortbrengen zijn, zoals het vuur dat in een ceramiekatelier brandt, moeilijk te doven...

Nochtans stelde men in 2006 het behoud van het ceramiekatelier van de ENSAV La Cambre in vraag. Enkel

in Franstalig België wordt deze richting verdergezet met dank aan nieuwe docenten die overtuigd zijn dat ceramiek onmiskenbaar een plaats heeft in deze instelling die in 1927 door Henry van de Velde werd opgericht. Met de bedoeling het onderwijs te dynamiseren organiseerde het ceramiekatelier verschillende interdisciplinaire projecten. Genietend van de transversale dynamiek van de school kwamen synergiën tot stand met de departementen industrieel design, gravure en gedrukt beeld en met conservering en restauratie van kunstwerken. Vanuit eenzelfde wens om zichtbaarheid te verlenen aan het medium door het creëren van gemeenschappelijke projecten ontstond in 2009 het netwerk ECART (*European ceramic art & research team*) dat meerdere kunst- en designscholen in Europa groepeert. In het kader van het 5de ECART project *Resonation Ceramics* was er in 2021 een eerste samenwerking met Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, meer bepaald een voordracht door de conservatrice van de Griekse verzamelingen omtrent geluid en rituelen. Hieruit ontstond het idee om een dialoog tussen onze beide instellingen te ontwikkelen.

In oktober 2023 bracht een groep van een twintigtal studenten en jong gediplomeerden uit het atelier voor ceramiek een eerste bezoek aan het museum bijhorende publicatie.

om er kennis te maken met de verzamelingen Griekse oudheid, Amerika en ceramiek uit de 18de eeuw. Ze werden rondgeleid door de conservatoren en kregen de mogelijkheid in de zalen en in de reserves de kunstwerken te ontdekken. Het was voor deze jonge kunstenaars een uniek moment om zo dicht met de oude kunstwerken in contact te komen, en dit resulteerde in heel wat vragen. Met welke blik bekijkt de huidige generatie jongeren naar de museumzalen van een dergelijke eerbiedwaardige instelling? Wat kan een zwerm insectjes in de grote museumruimtes veroorzaken? Om een reflectie rondom gevoelige thema's zoals de herkomst van museumstukken en de terugval van cultureel erfgoed aan te wakkeren, werd op school een meeting georganiseerd tussen de conservatoren, de studenten en hun docenten en met de docente antropologie van kunst en design van de ENSAV La Cambre.

Het oorspronkelijke team werd uitgebreid met studenten en docenten van de ateliers voor binnenhuisarchitectuur en visuele en grafische communicatie van de ENSAV La Cambre, die elk hun bedenkingen en competenties inbrachten om tenslotte aan de laatste fase van het project vorm te geven, de organisatie van de tentoonstelling 'Fireflies' in de zalen van het museum en de bijhorende publicatie.

Voor de scenografievoorstellen die door meerdere groepen masterstudenten in Binnenhuisinrichting werden ontworpen luidde de opdracht om de hedendaagse kunstwerken voor te stellen in samenhang met de historische stukken waarop ze geïnspireerd werden. Tijdens de voorbereiding bleek al vlug dat een enkel ontwerp voor de verschillende tentoonstellingszalen niet mogelijk zou zijn en bijgevolg werden drie teams weerhouden voor de definitieve realisatie. Deze drie voorstellen werden door de studenten uitgewerkt met een zorg voor het recycleren van gerecupereerde materialen van eerdere museumrealisaties en een portie goede wil om hun ideeën aan te passen aan de beperkingen van een opbouw binnen de muren van een museum. Hiervoor werkten de studenten in permanente samenspraak met de technische ploegen van het museum.

Eén team werkte rond het immateriële aspect van het licht: in de zaal met de werken van 18de eeuw werden in de lichtinstallatie van het museum filters opgenomen die een subtile dialoog in de hand werken tussen de oude en hedendaagse kunstwerken. In de zalen van Amerika speelt men op ironische wijze met de museumvitrines en stelt men, met kleine ingrepen en overschrijdingen van het gebruikelijke, de traditionele tentoonstellingsvoorwaarden in vraag. Om de kunstwerken voor te stellen in de zalen met Griekse kunst vormde men structuren uit bakstenen gemaakt uit as, een eerbetoon aan de vaak vergeten materie die aan de basis

van de ceramiek en het vuur ligt en die men normaal weggooit.

Nadat ze de projecten van de ceramisten en de oude kunstwerken van het museum hadden leren kennen, en de drie verschillende scenografievoorstellen ontwikkelden de studenten van het atelier voor Visuele en Grafische Communicatie een visuele identiteit voor de tentoonstelling in het museum (banieren, labels, logo's, affiches), voor de sociale media en met het ontwerp van de catalogus. Deze lay-out opdracht werd door de docente van La Cambre en de museumgraficus binnen goede banen geleid, met als eerste doel om op duidelijke en kernachtige manier de rijkdom van de historische en hedendaagse stukken naar voor te brengen. Daarbij kwam de zorg een herinnering aan dit ambitieuze project te bewaren, aan de verscheiden reacties, aan de vrijgevigheid van de betrokken personen: kunsthistorici, kunstenaars, technicien docenten.

Alle hedendaagse ceramiekcreaties worden in het museum tentoongesteld en in deze catalogus voorgesteld, maar verschillende voorstellen van de studenten in Binnenhuisinrichting en Grafisch Ontwerp kwamen niet verder dan het stadium van ontwerp. De verscheidenheid hiervan vormde een voedingsbodem en basis tot reflectie voor de ganse groep. In het parcours van de museumbezoekers werd voor deze ontwerpen een aparte ruimte voorzien. Mee functioneren in een museum, in nauw contact werken met de wetenschappelijke, technische en grafische teams was op

meerdere vlakken een verrijkende ervaring voor de deelnemers. De samenwerkingen tussen de verschillende ateliers boden de studenten de mogelijkheid andere disciplines te leren kennen wat tijdens een opleiding een belangrijke inbreng betekent.

Het is voor deze jonge kunstenaars een mooie gelegenheid om hun werk oog in oog te kunnen plaatsen met de kunstwerken in de verzamelingen van een belangrijk museum. Nu ceramiek aan belang heeft gewonnen en een vaste waarde is in het milieu van de hedendaagse kunst, en ceramiek zelfs eerder fashionable is geworden, blijft het belangrijk om de oude werken die onze visuele en artistieke cultuur hebben gevormd te blijven bekijken, herkennen en bestuderen. De mode zal misschien weer overvallen, maar ceramiek zal zich blijven vernieuwen. Zoals de vuurvliegjes die vlugtig verschijnen om daarna in de eeuwige cyclus te verdwijnen. Vuurvliegjes die ons de ogen openen, onze geest verrijken en onze gedachten verlichten.

Caroline Andrin
Aline Baudet
Marie Douel
Pierre Lhoas
Jonathan Sullam
Clémentine Vaultier

NL

In Griekenland is er een overvloed aan klei van uitstekende kwaliteit beschikbaar die sinds 6500 voor onze jaartelling door de pottenbakkers gebruikt wordt. De uitvinding van de draaischijf rond 2500 voor onze jaartelling was bepalend voor de techniek van de productie.

Versierde Griekse ceramiek bestaat in gevareerde vormen en wordt gebruikt voor activiteiten met een duidelijke sociale en culturele waarde: het drinken van wijn, voor de opschik, als funeraire offers en voor andere rituele gebruiken.

De pottenbakkers vervaardigen ook robuuste voorwerpen die een minder prestigieus gebruik kennen: kookpotten, komforen, transporten opslagvazen. Indrukwekkend zijn het gebruik van de draaischijf, de finesse van de details van de moulures, de soms bijzonder fijne wanden van de vazen. Dit vaatwerk, dat verdergaat dan het oorspronkelijke utilitaire karakter ervan, is spitsvondig en geraffineerd, het werk van ambachtsslui die soms met onverwachte fantasie uit-

de hoek komen, door gezichten aan de vazen toe te voegen, kleine kleibolletjes in te werken die de schalen laten tingen, of die zelfs ludieke vazen ontwerpen waarin gebruik wordt gemaakt van het effect van communicerende vaten.

De belangrijkste versieringstechniek is gebaseerd op het contrast tussen de kleur van de klei en een donkere tint, gaande van bruin tot blinkend zwart, die men verkreeg door een ingewikkelde baktechniek waarbij oxiderende en reducerende baktijden werden afwisseld, en waaruit het technische vakmanschap van de Griekse pottenbakkers blijkt. Enkel wit of bordeauxrood worden soms toegevoegd, of ook verguldsel: het kleurenpalet blijft heel beperkt. De soberheid van de gebruikte kleuren staat in fel contrast met de overvloed aan versieringen die draaien rond de handelingen van mensen en goden.

Naast vaatwerk maken de ambachtsslui ook terracotta figuren die ook de menselijke en goddelijke activiteiten uitbeelden. Deze terracotta's zijn beschilderd in een gamma van meer levendige en gevarieerde kleuren.

De grote etappes in de productie van de Griekse ceramiek worden bepaald door de decoratieve stijlen: de geometrische periode, de periode van de zwartfiguren (zwarte personages

op een kleikleurige achtergrond), de periode van roodfigurige ceramiek (personages in kleikleur op een zwarte achtergrond). Deze grote onderverdelingen die ongeveer samenvallen met historische periodes worden bepaald door de productie in Athene en Attica. Maar elke stadstaat, elke streek heeft eigen stijlkenmerken. Bovendien heeft Athene dat op grote schaal ceramiek uitvoert naar het ganse middellandse zeegebied, een bepalende invloed op de decoratieve stijl van de andere stadstaten vanaf de 6de eeuw voor onze jaartelling. De zwartfiguren stijl en later vooral de roodfiguren stijl en tenslotte de productie met een glanzende zwarte sliblaag en witte en gele beschrijving zullen in talrijke streken zoals in Zuid-Italië geïmporteerd worden.

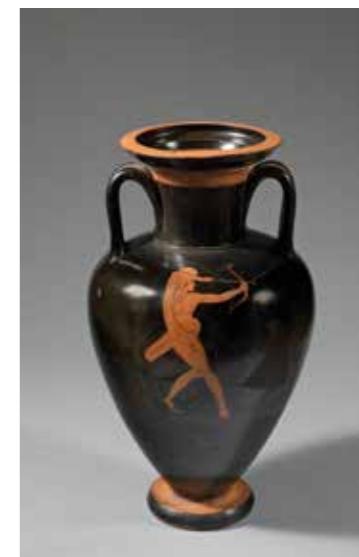
De vormen en versieringen van de vazen die in de zalen van het museum getoond worden, vormen een evocatie van het leven, de cultuur, de geschiedenis van de Griekse wereld vanaf het derde millennium voor onze jaartelling tot het begin van onze jaartelling. Ze getuigen van het onwaarschijnlijke artistieke en technische vakmanschap van de schilders en pottenbakkers in de Griekse wereld.

Natacha Massart

Griekse ceramiek in de verzamelingen van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis

12

La céramique grecque dans les collections des Musées royaux d'Art et d'Histoire

FR

L'argile d'excellente qualité abonde en Grèce et les potiers l'ont exploitée depuis 6500 av. notre ère environ. L'invention du tour vers 2500 déterminera son mode de fabrication principal.

La céramique grecque décorée se décline en des formes variées utilisées pour des activités à forte valeur sociale et culturelle : la consommation du vin, la toilette, comme offrandes funéraires et pour d'autres pratiques rituelles. Les potiers créent également des objets robustes pour un usage moins prestigieux : casseroles, réchauds, vases de transport et de conservation.

Leur maîtrise du tour, le raffinement des détails des moulures, la délicatesse de certaines parois sont impressionnantes.

Dépassant son caractère utilitaire premier, cette céramique est inventive et raffinée, œuvre d'artisans qui font parfois preuve de fantaisie inattendue, ajoutant des visages aux vases, insérant de petites boules d'argile qui

font tinter les coupes, ou créant des objets farces qui profitent des effets des vases communicants.

La technique de décoration principale joue sur le contraste entre la couleur de l'argile et une teinte foncée allant du brun au noir brillant obtenue par une technique de cuisson complexe alternant cuisson oxydante et réductrice qui révèle également la maîtrise technique des potiers grecs. Seuls du blanc ou un rouge bordeaux sont parfois ajoutés, puis de la dorure : la gamme de couleurs est très restreinte.

Cette sobriété des teintes contraste avec le foisonnement des décors centrés sur les agissements des hommes et des Dieux. À côté des contenants, les artisans ont fabriqué des figurines en terre cuite qui représentent également les activités humaines et les divinités. Elles sont peintes dans une gamme de couleurs plus vive et variée.

Les grandes périodes de la production céramique en Grèce sont définies par les styles décoratifs : période géométrique, période de la figure noire (personnages noirs sur un fond couleur argile), période de la figure rouge (personnages couleur argile sur un fond noir). Ces grandes subdivisions, qui correspondent grossièrement à des périodes historiques, sont déterminées

par la production à Athènes et en Attique. Pourtant, chaque cité, chaque région présente un style propre.

En outre, Athènes, qui a largement exporté sa céramique vers toute la Méditerranée, aura une influence déterminante sur le style décoratif d'autres cités à partir du vie siècle avant notre ère. Le style à figures noires, puis surtout celui à figures rouges, et enfin une production à engobe noir lustré et décor peint en blanc et jaune seront imités en de nombreuses régions, dont l'Italie du Sud.

Par leurs formes et leurs décors, les vases présentés dans les salles du musée évoquent la vie, la culture, l'histoire du monde grec du troisième millénaire avant notre ère jusqu'au tournant de notre ère. Ils témoignent également de l'incroyable maîtrise artistique et technique des peintres et potiers du monde grec.

Natacha Massart

13

TENTATIVE DE SAUVEGARDE

POGING TOT BEWARING

Moulage et assemblage,
grès chamotté cuit à 1250°C,
acier et plaque de verre

In een vorm gemaakt en assemblage,
steengoed met chamoite klei, gebakken
op 1250°C staal en glasplaat.

diam. 60 cm ; H. 70 cm

*Simon
Aubry*

FR

Diplômé en design à l'Université de Nîmes, Simon Aubry est aujourd'hui en M2 en céramique à l'ENSAV La Cambre. Il crée des objets sculpturaux en céramique où la fonction et le processus de création se rejoignent, où la notion de désir et l'obsession pour la répétition se combinent.

NL

Simon Aubry behaalde een diploma in design aan de Universiteit van Nîmes, is studente M2 aan de ENSAV La Cambre. Hij creëert sculpturale objecten in ceramiek waarin functie en creatieproces ver smelten, waarin de notie van verlangen en de obsessie voor herhalen gecombineerd worden.

FR

Lors de sa visite au musée, Simon a été touché par la manière dont le temps laisse sa trace sur les œuvres. Il a créé une table dont la matière, durable et solide, contraste avec la fragilité du bois. Son design, inspiré des pieds caractéristiques de la table, vise à créer une harmonie visuelle entre les deux matériaux. Il a épuré leur forme, cherchant à en capturer l'essence. Ce travail rend hommage à l'ancien tout en posant un regard sur les métamorphoses que le temps impose aux objets, entre ce qui passe et ce qui perdure.

NL

Tijdens zijn bezoek aan het museum raakte Simon getroffen door de manier waarop de tijd sporen laat op de kunstwerken. Hij creëerde een tafel waarvan het duurzame en stevige materiaal in contrast staat met de fragiliteit van het hout. Zijn ontwerp, dat door de kenmerkende poten van de tafel werd geïnspireerd, beoogt om een visuele harmonie te verkrijgen tussen de twee materialen. Om de essentie te vatten, zuivert hij hun vorm uit. Het werk is een eerbetoon aan het oude kunstwerk en benadrukt de metamorfose die de tijd aan voorwerpen oplegt, tussen wat voorbijgaat en wat overblijft.

TABLE À TROIS PIEDS

Production égyptienne
Ier s. av. notre ère
Ier s. de notre ère

Bois

TAFEL OP DRIE POTEN

GROEP MET VIER PERSONAGES
DIE DE HARTENSMEDERIJ EN
DE VLIEGER VOORSTELLEN

Egyptische productie
1ste eeuw voor
1ste eeuw na onze
jaartelling

Hout

inv. A.1857

FR

Cette table a trois pieds en forme de pattes de bovidés surmontées de têtes de canard ou de cygne. De nombreuses pièces du mobilier antique étaient en bois, et ce n'est que dans des conditions exceptionnelles qu'elles sont conservées. Les exemplaires aussi complets que celui-ci, dont seul un pied et demi et les traverses sont modernes, sont particulièrement rares. Les tables de ce type sont couramment représentées dans des scènes de repas. Elles servaient à présenter les aliments aux convives.

NL

Dit tafeltje staat op drie poten in de vorm van runderpoten met bovenaan de kop van een eend of zwaan. Talrijke antieke meubelstukken waren uit hout en bleven slechts in uitzonderlijke omstandigheden bewaard. Exemplaren die zo volledig bewaard bleven, slechts één poot en de dwarsbalkjes zijn modern, zijn bijzonder zeldzaam. Tafels van dit type worden vaak voorgesteld op scènes met eetmalen. Ze werden gebruikt om de gerechten aan de genodigden voor te schotelen.

RÉMINISCENCE

HERINNING

Transfert d'image,
faïence, terre sigillée,
cuisson à 980°C.

Overdracht van beeld,
faience, terra sigillata,
gebakken aan 980°C

10,5 x 14,8 cm

Léna
Babinet

FR

Léna Babinet est une jeune artiste française, diplômée en 2021 du département céramique de l'école de l'ENSAV La Cambre. Dans son travail elle questionne la mémoire, l'héritage, la transmission. Elle lie dimensions techniques et technologiques à un travail sensible et poétique

NL

Léna Babinet is een jonge Franse kunstenares die in 2021 haar diploma behaalde in het departement ceramiek aan de school van ENSAV La Cambre. In haar werk stelt ze herinnering, erfgoed en transmissie in vraag. Zij verenigt technische en technologische dimensies met een gevoelig en poëtisch werk.

FR
À travers ce travail, Léna a souhaité évoquer le travail des chercheurs, archéologues, conservateurs qui se confrontent souvent à des figures presque effacées. Son travail de transfert de photographies se révèle seulement quand la lumière vient mettre en relief la brillance de l'enduit argileux fin (sigillée). Ce traitement d'image illustre notre propension à l'oubli. Son point de départ est une boîte en céramique grecque qui présente sur son pourtour une scène de mariage. Ces images, juxtaposées au rituel contemporain du mariage, nous ramènent à notre propre réalité. Notre rapport avec notre passé est comme celui que l'on entretiendrait avec des inconnus, il faut s'approcher et observer pour le comprendre.

NL
Aan de hand van dit werk wil Léna het werk van onderzoekers, archeologen en conservatoren oproepen, die vaak geconfronteerd worden met figuren die haast zijn uitgewist. Haar werk met overgebrachte foto's wordt enkel zichtbaar wanneer het licht de schittering van de fijne kleilaag (terra sigillata) in reliëf zet. De behandeling van het beeld illustreert onze neiging tot vergeten. Haar uitgangspunt is een Griekse doos in ceramiek met op de wand rondom een huwelijksscène. Deze beelden, geplaatst naast het hedendaagse huwelijksritueel, brengen ons naar onze eigen werkelijkheid. Onze verhouding met ons verleden is zoals een verhouding die men met vreemden zou kunnen hebben, men moet dichterbij gaan en kijken om te begrijpen.

BOÎTE

SCÈNE DE MARIAGE

Production attique,
proche du Groupe
d'Oppenheimer,
vers 440-420 av.
notre ère

Céramique à figures rouges

DOOS

HUWELIJKSSCÈNE

Attische productie,
Iemand uit de omgeving
van de Groep van
Oppenheimer, ca. 440-420
voor onze jaartelling

Roodfiguren vaatwerk

inv. A.3547

FR

Cette boîte représente une étape fondamentale du rituel du mariage grec antique : le moment où la mariée se rend de la maison de son père à celle de son mari. La procession a lieu à la tombée de la nuit comme indiqué par la torche que tient l'époux. Au centre, les mariés sont reconnaissables à leurs couronnes élaborées. Le marié saisit par le poignet son épouse voilée, portant ses plus beaux atours. Derrière le couple, Hermès, dieu du passage et des transitions, reconnaissable à son caducée, renforce le sens du rituel.

NL

Deze doos toont een belangrijke fase in het oud-Griekse huwelijksritueel: het ogenblik waarop de bruid zich vanuit het huis van haar vader naar dat van haar echtgenoot begeeft. De optocht vindt plaats bij het vallen van de nacht, wat wordt aangeduid door de toorts die de bruidsgod vasthouwt. Centraal is het bruidspaar te herkennen aan hun opvallende kronen. De bruidsgod grijpt de pols van zijn gesluierde bruid die prachtig opgesmukt is. Achter het paar staat Hermes, de god van overgang en transities, herkenbaar aan zijn caduceus, die de betekenis van het ritueel benadrukt.

LA NAISSANCE D'APHRODITE

DE GEBOORTE VAN APHRODITE

Coulage et modelage,
porcelaine-papier teintée,
émail cuit à 1250°C et maille

Gegoten en gemodelleerd,
gekleurd porseleinpapier,
email gebakken aan 1250°C en netwerk

160 x 71 cm

Luna-Isola
Bersanetti

FR
Diplômée en 2024 en céramique à l'ENSAV La Cambre, Luna-Isola Bersanetti cherche à donner de la souplesse à la céramique en y intégrant du textile. Ses « peaux » ornées d'éléments en porcelaine prennent vie lorsqu'elles sont portées par des performeuses, tissant des liens entre techniques et histoires.

NL
Luna-Isola Bersanetti behaalde haar diploma ceramiek in 2024 aan de ENSAV La Cambre. Zij probeert aan ceramiek soepelheid te verlenen door het integreren van textiel. Haar 'huiden' verfraaid met stukjes porselein komen tot leven wanneer ze gedragen worden door performers, die verbanden weven tussen techniek en geschiedenis.

FR
Aphrodite, déesse de l'amour, de la beauté et de la séduction, née de la mer, est également un puissant symbole d'indépendance et d'émancipation sexuelle féminines. Son image, constamment réinterprétée, est devenue intemporelle. Luna-Isola s'approprie à son tour cette figure, en créant un costume qui fusionne textile et céramique. La maille est ornée de milliers d'écaillles et de perles de porcelaine rappelant les coquillages et capturant l'essence de la mer. Lorsque les écailles s'entrechoquent, elles génèrent un cri strident qui rappelle celui des sirènes. En combinant les techniques, Luna-Isola vise à inscrire des savoir-faire traditionnels largement dominés par les femmes dans une perspective inclusive, tout en rendant hommage à la forte symbolique d'Aphrodite.

NL
Aphrodite de godin van de liefde, de schoonheid en de verleiding, die geboren werd uit de zee, is tevens een krachtig symbool voor de vrouwelijke seksuele onafhankelijkheid en de emancipatie. Haar voorstelling die voortdurend geherinterpretéerd werd, is tijdloos geworden. Luna-Isola op haar beurt eignet zich de figuur toe, ze creëert een kostuum waarin textiel en ceramiek samensmelten. Het netwerk is versierd met duizenden schubjes en porseleinen parels die herinneren aan schelpen en die de zee oproepen. Wanneer de schubjes elkaar raken, ontstaat er een schrille kreet die aan deze van zeemeerminnen herinnert. Door het combineren van technieken probeert Luna-Isola traditionele vaardigheden die vooral door vrouwen beheerst worden, in te schrijven in een inclusief perspectief, en gelijktijdig eer te bewijzen aan de sterke symbolische waarde van Aphrodite.

LA NAISSANCE D'APHRODITE

Production d'Italie
du Sud, IIIe-IIe s.
av. notre ère

Terre cuite polychrome

DE GEBOORTE VAN APHRODITE

GROEP MET VIER PERSONAGES
DIE DE HARTENSMEDERIJ EN
DE VLIEGER VOORSTELLEN

Zuid-Italiaanse productie,
3de-2de eeuw voor
onze jaartelling

Polychroom terracotta

inv. R.507

FR
En Grèce et en Italie du Sud, la réalisation de figurines en terre cuite peintes représentant des divinités a une longue histoire. Aphrodite, déesse de l'amour et de la sexualité, est représentée naissant d'un coquillage. Selon la tradition mythologique la plus populaire, Aphrodite serait née de la mer fécondée par le sexe d'Ouranos, tranché par son fils Chronos. Cependant, à partir du IVe siècle av. J.-C., des figurines et des images sur vase illustrent cette variante où Aphrodite naît toujours de la mer, mais en émergeant d'un coquillage.

NL
In Griekenland en in Zuid-Italië kent het maken van beschilderde terracotta beeldjes die godheden voorstellen een lange geschiedenis. Aphrodite, de godin van liefde en seksualiteit, wordt in deze voorstelling geboren uit een schelp. Volgens de meest populaire mythologische traditie zou Aphrodite geboren zijn uit de zee die bevrucht werd door de genitaliën van Uranus die door zijn zoon Kronos werden afgesneden. Maar vanaf de 4de eeuw voor onze jaartelling beelden de figurines en de versieringen op vazen een variant uit waarin Aphrodite nog steeds uit de zee wordt geboren, maar uit een schelp oprijst.

POLAROIDS

Transferts photographiques sur porcelaine, cuisson à 1250°C.

Fotografische overdracht op porselein, gebakken aan 1250°C.

8 x 10 cm

Jessie
Booth

FR

Des scènes d'intimité et de rituels représentées sur les objets du musée sont transposées sur de fines plaques de porcelaine. L'image, cuite avec le tesson, fusionne avec la matière. Les polaroïds incarnent de manière palpable des cérémonies passées, soirées, mariages, anniversaires, fêtes de Noël. Ils évoquent en même temps la frénésie contemporaine pour la collection, notamment de photos d'œuvres muséales. Jessie a retracé quelques détails de moments festifs et cérémoniaux représentés sur les vases sur un format contemporain. Elle n'a gardé de ces objets déjà vieillis par le temps qu'une vague empreinte, le contour d'un visage... traces de vie dont on ignore presque tout.

NL

De intieme scènes en rituelen die zijn voorgesteld op de museumobjecten werden overgebracht op fijne porseleinen plaatjes. Het beeld, gebakken met de scherf, versmelt met de materie. De polaroïds belichamen op tastbare manier vervlogen ceremoniëlen, soirées, huwelijken, verjaardagen, kerstfeesten. Tegelijkertijd herinneren ze aan de hedendaagse waanzin van het verzamelen, meer bepaald van foto's van museumkunstwerken. Jessie herneemt enkele details van feestelijke en ceremoniële ogenblikken die op de vazen zijn afgebeeld in een hedendaags formaat. Van deze objecten die reeds door de tijd verouderd zijn, behoudt ze slechts een vage afdruk, de omtrek van een gelaat... sporen van leven waarvan we zo goed als niets afweten.

SCÈNES D'INTIMITÉ

LÉCYTHES

Production attique, attribué au Peintre de Timocrates (femmes musiciennes), vers 475-460 av. notre ère

Attribué au Peintre d'Achille (deux femmes + coffret), vers 460-450 av. notre ère

Céramique

INTIEME SCÈNES

LEKYTHOI

Attique productie, toegeschreven aan de Schilder van Timocrates (musicerende vrouwen), ca. 475-460 vr. onze jaartelling

Toegeschreven aan de Schilder van Achilles (twee vrouwen + koffertje), ca. 460-450 voor. onze jaartelling

Ceramiek

inv. A.1020 + inv. A.8

FR

Sur les vases attiques de l'époque classique, les peintres ont représenté de nombreuses scènes inspirées de la vie quotidienne. Certaines représentent des femmes entre elles dans un intérieur, se faisant belles, travaillant la laine, ou se distraignant. Parfois elles se délassent en jouant de la lyre et de la double flûte, ou s'occupent de leurs affaires, l'une apportant un coffret à une autre. Les scènes de banquet où les hommes boivent allongés sur des lits est un autre sujet favori, de même que les processions de buveurs ivres dansant et jouant de la musique.

NL

Op het Attische vaatwerk uit de klassieke periode stellen de schilders talrijke scènes voor die ontleend zijn aan het dagelijkse leven. Sommige stellen vrouwen voor in een interieur, die zich oprichten, wol verwerken of zich vermaken. Soms ontspannen ze zich door een lier of een dubbelfluit te bespelen, of ze houden zich met hun zaken bezig, waarbij de ene de andere een koffertje brengt. Een ander geliefd thema zijn de banketscènes waarbij mannen drinken, liggend op bedden, vaak ook optochten van dronken figuren die dansen en muziek maken.

LES PLEURS DES PLEUREUSES

DE TRANEN VAN DE KLAAGVROUWEN

Modelage,
poinçonnage avec tampons gravés,
grès et émail de cendres cuit à 1250°C.

Gemodelleerd,
gestempeld met gegraveerde stempels,
steengoed en email op basis van as,
gebakken aan 1250°C.

ca. 40 x 30 cm

*Théa
Gonçalves*

FR

D'abord baignée dans les coulisses des arts vivants de la scène, Théa Gonçalves est diplômée en céramique de l'ENSAV La Cambre depuis 2024. Combinant des intérêts pour les innovations techniques, la matérialité, l'héritage et le collectif, elle compose des narrations autour des traces symboliques laissées par le temps pour en faire des œuvres qui résonnent dans le quotidien de l'autre.

NL

Théa Gonçalves die zich eerst in de podiumkunsten verdipte, behaalde in 2024 een diploma in ceramiek aan de ENSAV La Cambre. Zij combineert haar interesses in technische vernieuwingen, materie, erfgoed en het collectieve en bouwt verhalen op rondom symbolische sporen die de tijd heeft nagelaten om hiermee werken te maken die een echo vormen van het dagelijkse leven van de medemens.

FR

Motivée par un travail autour du funéraire et du rapport à nos morts, c'est face aux figures de Pleureuses en larmes, s'arrachant les cheveux, de la Grèce Antique que Théa a trouvé une résonance. Elle a voulu humaniser ces femmes-symboles qui pleurent les autres, en leur « donnant la place pour exprimer leurs larmes à elles, imaginant les émotions fortes dont elles doivent être chargées ». Bien que les larmes des femmes soient souvent connotées négativement, elles témoignent de moments intenses, les chagrin s'accumulant en une forme de richesse commune. En en faisant une œuvre artistique céramique, elle « transforme, célèbre et pérennise, ces trésors émotionnels précieux ».

NL

Gepraktijd door een werk rondom de dood en onze verhouding tegenover de doden, vond Théa in de Griekse oudheid een weerklank bij de wenende klaagvrouwen die zich de haren uit het hoofd rukken. Ze probeert deze symbolische vrouwen die anderen betreuren te vermenselijken door hen een 'plaats te geven om hun eigen tranen te plengen, zich inbeelend van welke hevige emoties ze vervuld moeten zijn'. Al krijgen de tranen van vrouwen vaak een negatieve bijklink, ze getuigen van intense momenten, het verdriet groepeert zich in een vorm van gemeenschappelijke rijkdom. Door hiervan een ceramisch kunstwerk te maken 'transformeert ze deze kostbare emotionele schatten, vestigt er de aandacht op en past ze aan'.

PLAQUE FUNÉRAIRE ATTIQUE

DÉFUNTE ENTOURÉE DE PLEUREUSES

Production attique,
vers 540-530 av. notre ère

Céramique

TAFEL OP DRIE POTEN

OVERLEDENE OMRINGD DOOR KLAAGVROUWEN

Attische productie,
ca. 540-530
voor onze jaartelling

Ceramiek

inv. A.5

FR

Quatre plaques peintes selon la technique de la figure noire – personnages noirs sur un fond couleur argile - évoquent les rites funèbres attiques. Elles devaient être insérées dans des niches à l'extérieur d'un monument funéraire dans un cimetière en Attique. La plaque centrale porte la scène principale, l'exposition du mort (prothesis) : la défunte sur un lit est entourée de proches parentes qui se lamentent. Le point focal est la femme en vêtement rouge, sans doute la mère, penchée sur la défunte, leurs visages tournés l'un vers l'autre. Toutes les pleureuses portent la ou les mains à leur tête en signe de deuil.

NL

Op vier platen die met de zwartfigurige techniek beschilderd werden -zwarte figuren op een kleikleurige ondergrond- worden de Attische funeraire riten voorgesteld. Deze platen waren bestemd om ingewerkt te worden in nissen aan de buitenzijde van een funerair monument op een Attische begraafplaats. De centrale plaat toont de belangrijkste scène, het voorstellen van de dode (prothesis): de overledene die op een bed ligt, wordt omringd door haar treurende naaste familieleden. Centraal staat een vrouw in rode kleding, zonder twijfel haar moeder, die over de overledene buigt, hun gezichten naar elkaar gekeerd. Alle klaagvrouwen richten hun hand of handen naar hun hoofd als teken van rouw.

PEPLOPHOROS

(VOLUME No.6
FROM THE BIRTH OF
VENUS SERIES)

Modelage, porcelaine,
sable noir de la mer baltique,
cuisson 1260°C.

Gemodelleerd, porselein,
zwart zand van de Baltische zee,
gebakken aan 1260°C.

48 x 27 x 23 cm

Marta
Rachlewicz

FR

Marta Rachlewicz est une céramiste polonaise qui vit et travaille à Bruxelles depuis 2014. Elle est diplômée en histoire de l'art (Université de Varsovie, 2015) et en céramique (ENSAV La Cambre, 2023). Membre de BeCraft depuis 2024, elle partage son temps entre la création artistique et l'activité pédagogique.

NL

Marta Rachlewicz is een Poolse ceramiste die sinds 2014 in Brussel woont en werkt. Zij heeft diploma's in kunstgeschiedenis (Universiteit van Warschau, 2015) en in ceramiek (ENSAV La Cambre, 2023). Zij is sinds 2024 lid van BeCraft, en verdeelt haar tijd tussen artistieke creaties en pedagogische activiteiten.

FR

En visitant un village balnéaire polonais où, enfant, elle passait des vacances, Marta a été émue par la beauté des dunes et des plages, qui évoquaient la naissance d'Aphrodite. Pour intégrer cette expérience à son travail, elle a incorporé du sable noir ramassé sur ces plages à la porcelaine utilisée pour sa série « Birth of Venus ». Les volumes abstraits de la péphore du musée, l'évocation subtile d'un corps féminin sous le lourd tissu, trouvent un écho dans l'œuvre de Marta qui se réfère à la mythologie grecque mais aussi à son parcours personnel à la recherche de son identité de femme, à la croisée des pays, des cultures et des systèmes de valeurs.

NL

Toen Marta een Poolse badplaats bezocht waar ze als kind haar vakanties doorbracht, was ze ontroerd door de schoonheid van de duinen en de stranden die haar aan de geboorte van Aphrodite herinnerden. Om deze beleving in haar werk op te nemen, verwerkte ze zwart zand dat ze op deze stranden verzamelde in het porselein dat ze gebruikte voor de reeks 'Birth of Venus'. De abstracte volumes van de dame met peplos in het museum en de subtile weergave van het vrouwelijk lichaam onder de zware stof, vinden een echo in het werk van Marta dat verwijst naar de Griekse mythologie maar ook naar haar zoektocht naar haar vrouwelijke identiteit op het kruispunt tussen landen, culturen en waarden.

FEMME PORTANT LE PEPLOS

Atelier italien,
époque impériale
d'après un original
grec des années 480
av. notre ère

Marbre

VROUW IN EEN PEPLOS

Italiaans atelier, keizertijd,
naar een Grieks origineel
uit de jaren 480 voor
onze jaartelling

Marmer

inv. A.3683

FR

Cette sculpture fragmentaire représente une femme portant le peplos, vêtement traditionnel en tissu de laine assez lourd, adopté largement dans les représentations statuaires féminines de la première moitié du Ve siècle av. notre ère. Le caractère sobre et géométrique de la figure est caractéristique de cette période dont le style a été appelé « sévère ». Cette statue est une réplique romaine d'un original de cette époque. La tête était sculptée séparément et insérée dans la cavité au niveau du cou.

NL

Dit fragmentarische beeld toont een vrouw die een peplos draagt, een traditioneel kledingstuk in een redelijk zwaar wollen weefsel, dat veel gebruikt wordt beelden van vrouwen uit het eerste deel van de 5de eeuw voor onze jaartelling. Het sobere en geometrische uiterlijk van de figuur is kenmerkend voor deze periode waarvan men de stijl 'streng' noemt. Dit beeld is een Romeinse replica naar een origineel uit de 5de eeuw. Het hoofd werd afzonderlijk gesculpt en ter hoogte van de hals in een holte bevestigd.

CUIRE LE MYTHE

HET BEREIDEN VAN DE MYTHE

Modelage, argile réfractaire
cuite dans un four auto-construit,
vidéo de 10 minutes

Gemodelleerd, vuurvaste klei,
gebakken in een zelfgemaakte oven,
video van 10 minuten

diam. 45 cm

Roxane
Rajic

FR

Roxane Rajic, diplômée de l'ENSAV La Cambre en 2024, allie une exploration du champ technologique de la céramique à une pratique de la sculpture, de l'installation et de la performance. Elle exprime ainsi les bouleversements individuels et collectifs face à l'évolution de notre environnement technologique.

NL

Roxane behaalde haar diploma aan de ENSAV La Cambre in 2024. Zij combineert onderzoek naar het technologische aspect van de ceramiek met beeldhouwwerk, installaties en performances. Op die manier brengt zij individuele en collectieve veranderingen in beeld tegenover de evolutie van onze technologische omgeving.

FR
En parcourant le district industriel et portuaire de Kalithéa et le Port du Pirée (Athènes), Roxane a pu observer une inspirante cohabitation entre le mythe passé et l'ère industrielle actuelle. Au milieu de ces cheminées, conteneurs, camions et vestiges de marbre, elle a construit un four en terre réfractaire selon un modèle antique de four grec. Les pieds palmés d'une naïade y ont cuit pendant plusieurs heures jusqu'à ce que les palmes se désolidarisent des pieds. Le feu a métamorphosé la figure fantastique en pieds humains. En résonance avec le réchaud antique, « cuire le mythe » explore comment le feu domestique, artisanal et industriel vient conquérir les espaces peuplés de mythes et transformer le paysage à travers le temps.

NL
De industriële- en havenwijk van Kalithéa en de haven van Piraeus (Athene) doorkruisend, ontdekte Roxane een inspirerend samenleven van het mythische verleden en het huidige industriële tijdperk. Te midden van schoorstenen, containers, vrachtwagens en marmeren overblijfselen, bouwde zij een oven in vuurvaste aarde volgens het model van de antieke Griekse ovens. De voeten met zwemvliezen van een Naiade werden gedurende verschillende uren gebakken totdat de voeten de zwemvliezen loslieten. Het vuur veroorzaakt de metamorfose van een fantasiefiguur naar menselijke voeten. 'Cuire le mythe' is een echo van het antieke komfoor en onderzoekt hoe het huiselijke, ambachtelijke en industriële vuur de ruimte die bevolkt wordt door mythes inneemt en het landschap doorheen de tijd transformeert.

RÉCHAUD

Production égéenne,
vers 200-50 av. notre ère

Céramique

KOMFOOR

Egeïsche productie,
ca. 200-50 voor
onze jaartelling

Ceramiek

inv. A.1731

FR

Dans les maisons grecques d'époque hellénistique, les réchauds mobiles étaient d'un usage courant pour la cuisson de la nourriture. Au sommet, trois tenons moulés en forme de tête barbecue soutenaient la casserole au-dessus du feu. Cet exemplaire, découvert au fond de la mer, est en excellent état de conservation.

NL

In Griekse huizen in de Hellenistische periode werden mobiele komfoortjes veelvuldig gebruikt voor de bereiding van gerechten. Bovenaan zijn drie uitsteeksels, versierd met een in de vorm gemodelleerd hoofd met baard, bestemd om de kookpot boven het vuur te houden. Dit exemplaar dat op de bodem van de zee werd gevonden, is uitzonderlijk goed bewaard gebleven.

LES SECRETS DE LA COQUILLE

DE GEHEIMEN VAN DE SCHELP

Modelage, grès, engobe et terre sigillée, cuisson à 1150°C.

Gemodelleerd, steengoed, sliblaag en terra sigillata, gebakken aan 1150°C.

59 x 36 x 29 cm

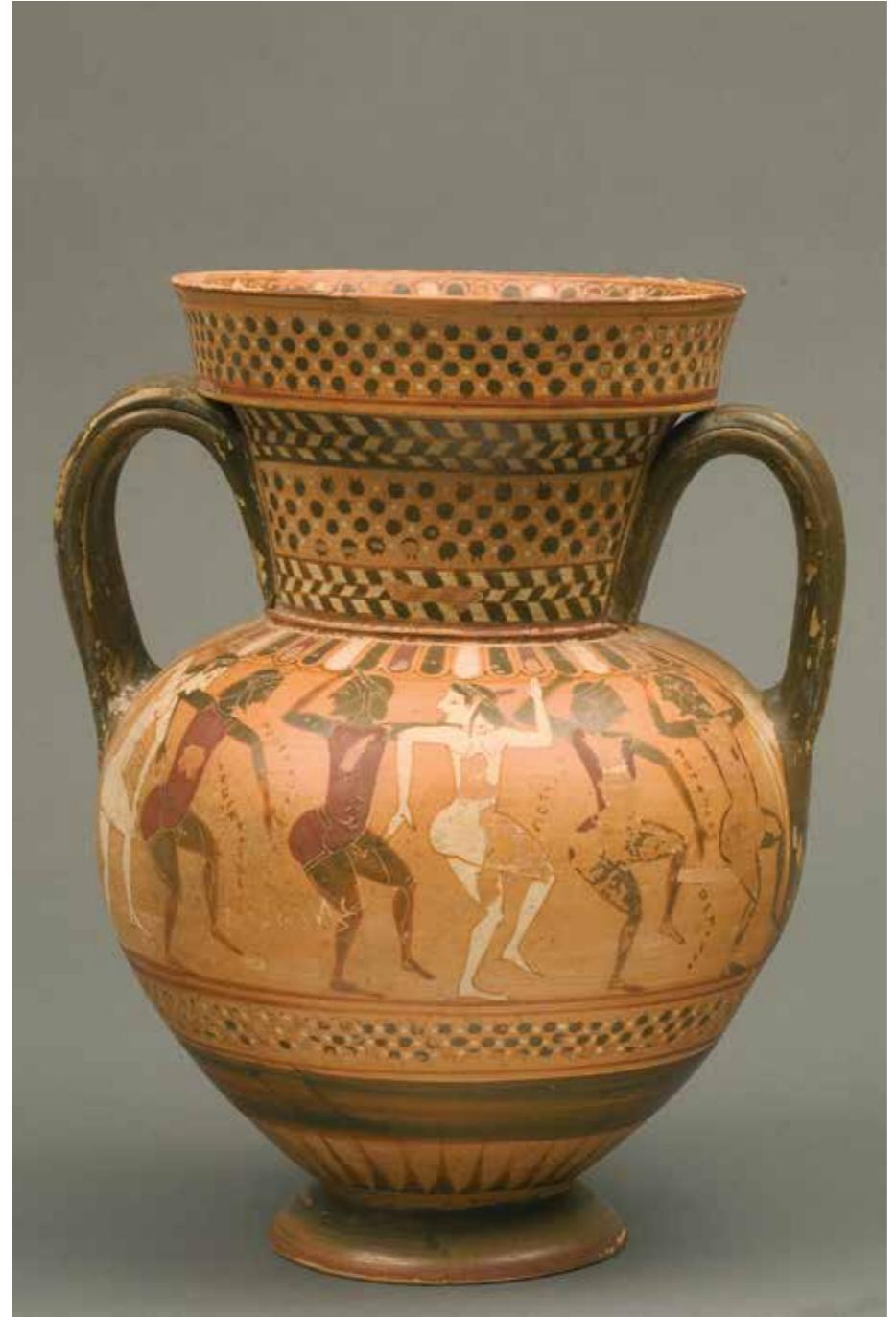
*Flore
Van Eycken*

FR

Flore a créé ce coquillage en réponse directe à un vase antique : sa forme évoque les éléments caractéristiques de l'amphore, ses anses, sa lèvre et sa panse. Le scan de cette amphore révèle cependant son apparence trompeuse : un récipient imposant de l'extérieur mais de capacité réduite en réalité. Flore s'est appropriée cette dualité entre intérieur et extérieur. En brisant l'une des faces du coquillage, elle a révélé sa structure interne, rappelant son utilité comme abri, maison, lieu de recueillement, mais également sa fragilité. Elle capte ainsi la poésie et la complexité du monde naturel, tout en offrant une contemplation sur la dualité entre l'apparence extérieure et la fragilité intérieure, entre la protection et la vulnérabilité.

NL

Flore creëerde deze schelp als antwoord op een antieke vaas: de vorm herinnert aan typische elementen van de amfora, de handvatten, de lip, de buik. De scan van de amfora onthult haar bedrieglijke uitzicht: een indrukwekkend recipiënt aan de buitenzijde blijkt in werkelijkheid slechts een beperkte capaciteit te hebben. Flore heeft zich deze dualiteit tussen binnenvest en buitenste toegeëigend. Door een van de kanten van de schelp te breken, laat ze de inwendige structuur zien, ze herinnert aan de functie als schuilplaats, huis, plaats voor bezinning, maar ook aan de broosheid ervan. Zo vat ze de poëzie en de complexiteit van de wereld van de natuur, door een bedenking te bieden over de dualiteit tussen uiterlijk uitzicht en interne broosheid, tussen bescherming en kwetsbaarheid.

VASE À BOIRE

FARCE DÉGUISÉ SOUS LA FORME D'UNE AMPHORE

Production corinthienne, attribué au Peintre BD, vers 550 av. notre ère

Céramique

DRINKVAAS

VERMOMD ALS AMFORA

Korinthische productie, toegeschreven aan de Schilder BD, ca. 550 voor onze jaartelling

Ceramiek

inv. R.248

FR

Ce vase unique a la forme d'une amphore, un vase pour le transport du vin, mais présente un étrange faux fond qui restreint fortement son volume intérieur. Il s'agit d'un vase à boire déguisé sous la forme d'une amphore. Le mot étrusque pour « coupe » (kylix) a d'ailleurs été gravé sur la panse, explicitant ainsi la fonction réelle de l'objet. Sa décoration à la polychromie sophistiquée montre des hommes dansant avec des femmes nues ; entre les personnages apparaissent des pseudo-inscriptions.

NL

Deze unieke vaas heeft de vorm van een amfora, vaatwerk bestemd voor het vervoer van wijn, maar heeft een speciale valse bodem waardoor het volume binnenvoor sterk gereduceerd wordt. Het is een vaas bestemd om te drinken, maar vermomd als amfora. Het Etruskische woord voor 'drinkschaal' (kylix) staat trouwens op de buik gegrift, en geeft op die manier een verklaring voor het werkelijke gebruik van het object. De versiering met een complexe polychromie toont mannen die met naakte vrouwen dansen, tussen de personages zijn pseudo-inscripties te zien.

NL

De pre-Spaanse ceramiek weerspiegelt een enorme verscheidenheid in het bewerken van klei bij de beschavingen die zich gedurende meer dan 7000 jaar tussen Alaska en Vuurland uitstrekken.

Het verschijnen van vaatwerk in Amerika ligt ver in het verleden, de oudste sporen ervan werden ontdekt in het Braziliaanse Amazonegebied en dateren vanaf 6000 voor onze jaartelling. Vervolgens verschijnt het op verschillende plaatsen van het continent, totdat de productie en het gebruik ervan zich veralgemen rond 3000/2000 voor onze jaartelling. De eerste productie is beperkt, het zijn eenvoudige vormen die op de natuur geïnspireerd zijn, zoals bijvoorbeeld op de kalebas. Aanvankelijk is het gebruik in hoofdzaak huiselijk en utilitair, maar al vlug wordt het vaatwerk complexer en zijn het zowel artistiek als technisch bijzondere verwezenlijkingen. De pre-Spaanse ceramiek spreidt een

grote verscheidenheid tentoon, waarbij elke cultuur een typische productie kent waarin een mengeling van eigen innovaties en invloeden worden weerspiegeld.

Het maken van ceramiek gebeurt in meerdere stappen, van het kiezen van de klei tot het bakken, waaruit de technische vaardigheid van deze bevolkingen is af te leiden. Het vormen van de ceramiek is een sleutelmoment in de verschillende stadia van afwerking van deze artefacten. De pre-Spaanse pottenbakkers ontwikkelen een brede waaier aan technieken gaande van het eenvoudig met de hand vormen tot het gebruik van een mal, maar verder ook technieken zoals het gebruik van kleiworstjes of het gebruik van een palet en een aambeeld. Het gebruik van het potenbakkerswiels, dat in andere gebieden van de wereld veelvoorkomend is, werd in Amerika nooit vastgesteld.

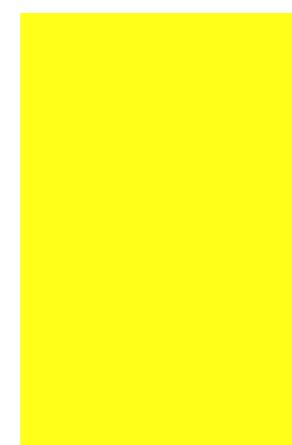
Voor de versiering ontwikkelen de pre-Spaanse ceramisten oneindig veel technieken, waaronder inkerven, graveren, pastillage, maar ook en vooral het beschilderen (voor of na het bakken), dat vaak kenmerkend is voor een stijl of een periode. Bepaalde versieringen, vormen of technieken vormen de roem van bepaalde culturen zoals het gebruik

van het beroemde Mayablaauw in Mexico of het violet van de Coclécultuur in Panama, de schematische vormen van figurines die men 'Venus' van Valdivia in Ecuador noemt of het opvallende realisme van de Mochica portretvazen, de ovale bodems van het Nasca vaatwerk of de drievetige vazen uit Costa Rica. De afwerking kenmerkt het personaliseren van deze objecten en laat de pottenbakkers toe zich te verzekeren van de kwaliteit van hun werk door er bijvoorbeeld een slijblaat aan toe te voegen of door te polijsten.

In de verzamelingen van de Koninklijke Musea voor Kunst & Geschiedenis zoals in deze van andere musea worden in hoofdzaak objecten afkomstig uit graven bewaard, wat hun goede bewaring tot op vandaag bevorderde. Uit deze objecten kan men meestal de rang, status of rol van de overledene afleiden en ze geven ons tal van aanwijzingen over het wereldbeeld en het geloof van deze samenlevingen: zeer kostbare informatie vermits sommige van deze beschavingen geen schrift hadden voor de komst van de Europeanen in de 15de eeuw.

Valentine Wauters

De pre-Spaanse ceramiek in de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis

La céramique préhispanique des Musées royaux d'Art et d'Histoire

FR

La céramique préhispanique reflète l'immense diversité du travail de l'argile des cultures s'étendant de l'Alaska à la Terre de Feu durant plus de 7000 ans.

L'apparition de la poterie en Amérique est ancienne, les premières traces ont été découvertes en Amazonie brésilienne dès 6000 avant notre ère. Elle apparaît ensuite en divers lieux du continent, pour voir sa production et son usage se généraliser vers 3000/2000 avant notre ère. Les premières productions sont limitées, de formes simples, s'inspirant notamment de la nature et de formes telles que la calebasse. D'usages essentiellement domestiques et utilitaires au début, elles deviennent très rapidement plus complexes et seront de véritables prouesses tant sur le plan artistique que technique. La céramique préhispanique illustre une immense diversité, chaque culture ayant une production singulière reflétant un mélange d'innovations propres et d'influences.

La fabrication d'une céramique comporte plusieurs étapes, de la sélection de la pâte jusqu'à la cuisson, démontrant le savoir-faire technique de ces populations. Parmi ces étapes le façonnage est un moment clé dans l'élaboration de ces artefacts. Les potiers préhispaniques ont développé une large gamme de techniques allant du simple modelage à la main, au moulage, en passant par des techniques telles que le colombe (enroulement de boudins d'argile) ou l'utilisation de la palette et de l'enclume. L'utilisation du tour, si courant dans d'autres régions du monde, n'a jamais été attestée en Amérique.

Le décor, pour lequel les céramistes préhispaniques ont développé une infinité de techniques comprenant l'incision, la gravure, le pastillage mais aussi et surtout la peinture (avant ou après cuisson) est souvent la marque d'un style et d'une époque. Certains décors, formes ou techniques feront la renommée de ces cultures tels la célèbre utilisation du bleu maya au Mexique ou le violet des Coclé du Panama, les formes schématiques des figurines dites « Vénus » de Valdivia en Équateur ou le réalisme frappant des vases portraits mochicas, les fonds ovoïdes des poteries nasca ou les vases tripodes du Costa Rica. La finition quant

à elle marque l'individualisation de ces objets et permet aux potiers d'assurer la qualité de leurs pièces en ajoutant des couches d'engobe par exemple ou en les travaillant par brunissage.

Les collections des Musées royaux d'Art & d'Histoire, comme celles d'autres musées, conservent principalement des objets provenant de tombes ayant permis leur conservation jusqu'aujourd'hui. Ils reflètent généralement le rang, le statut ou le rôle du défunt et nous donnent de nombreuses indications sur la vision du monde et les croyances de ces sociétés : informations précieuses puisque certaines de ces sociétés n'ont pas développé de système d'écriture avant l'arrivée des européens au xve siècle.

Valentine Wauters

RÉMINISCENCE

HERINNERING

Modelage et estampage,
grès et terre sigillée en fumée
à basse température

Gemodelleerd en gestempeld,
steengoed en terra sigillata,
gebakken aan lage temperatuur
met rooktoevoer

34 x 22 cm

Anna
Boquého

FR

Anna Boquého est diplômée d'un bac technologique en arts appliqués du lycée Eugénie Cotton (Montreuil, France) et se forme actuellement à l'ENSAV La Cambre (B3 céramique). Son travail est orienté vers les thématiques de nostalgie, de souvenir ou encore d'héritage.

NL

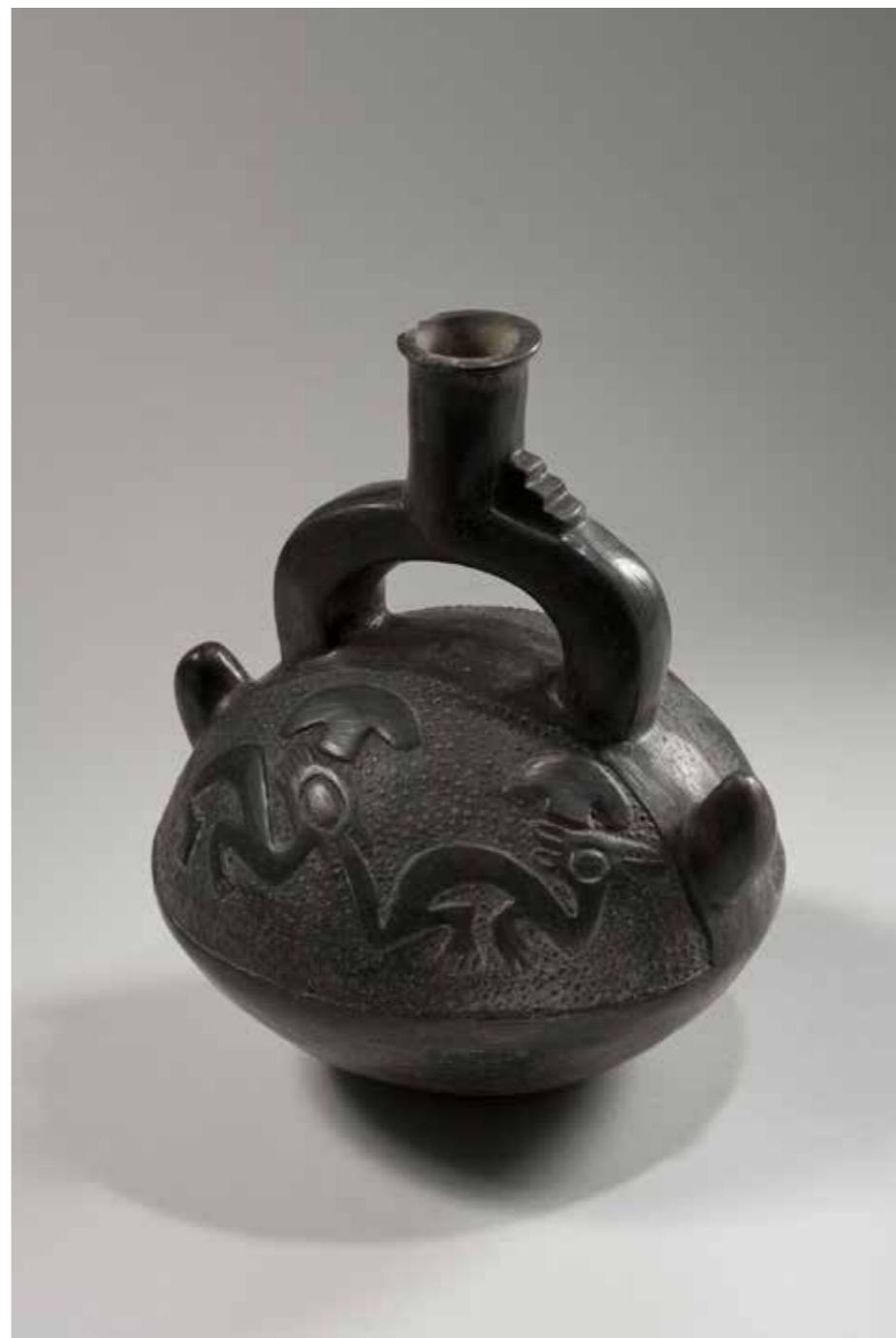
Anna Boquého heeft een technisch diploma in toegepaste kunsten van het lycée Eugénie Cotton (Montreuil, Frankrijk) en volgt momenteel B3 ceramiek aan de ENSAV La Cambre. In haar werk komen thema's zoals nostalgie, herinnering en erfgoed voor.

FR

L'œuvre s'inspire des vases chimús à décors zoomorphes en céramique noire. L'artiste s'est intéressée à ces motifs et a repris les codes de ces vases en les retrançrant de façon plus personnelle et contemporaine. L'enfumage ainsi que la texture du « martelage » font échos aux céramiques noires chimús qui auraient eu pour volonté notamment d'imiter l'argent. Anna a créé une autre légende à l'aide des reliefs de bijoux qui appartenaient à des proches « pour incarner une symbolique de transmission et d'héritage ».

NL

Het werk is geïnspireerd op het Chimúvaatwerk met zoömorfe versiering in zwarte ceramiek. De kunstenaar wordt geboeid door deze motieven en herneemt de codes van dit vaatwerk door deze op een meer persoonlijke en hedendaagse manier toe te passen. Het rookachtige uitzicht en ook de 'gehamerde' textuur herinneren aan de zwarte Chimúceramiek waarmee men zilver zou hebben willen nabootsen. De kunstenaar creëert een nieuw verhaal met het reliëf van juwelen die toebehoorden aan familieleden waardoor 'een overdrachts- en erfenis-symboliek wordt uitgebeeld'.

VASE NOIR

À ANSE GOULOT EN ÉTRIER DÉCORÉ D'ANIMAUX MYTHIQUES

Culture Chimú,
900–1450 de notre ère,
Pérou, Andes centrales

Céramique

ZWARTE VAAS

MET STIJGBEUGELHANDVAT/ TUIT VERSIERD MET MYTHISCHE DIEREN

Chimúcultuur,
900–1450
van onze jaartelling,
Peru, Centrale Andes

Ceramiek

inv. AAM46.7.122

FR

La couleur noire caractéristique de la production céramique de la côte Nord du Pérou est due à une technique de cuisson particulière, la cuisson dite en atmosphère réductrice, offrant une coloration noirâtre – grisâtre à la pâte. La culture Chimú a produit en masse, grâce au moulage, plusieurs dizaines de milliers de ces récipients dont le décor est orné de motifs iconographiques mêlant leur environnement naturel (le monde marin notamment) et leurs croyances (représentations de divinités et êtres surnaturels).

NL

De kenmerkende zwarte kleur van de ceramiekproductie van de noordelijke kust van Peru wordt verkregen door een bijzondere baktechniek, met noemt dit bakken met gereduceerde luchtkoever, waardoor een zwart – of grijsachtige verkleuring van de klei ontstaat. Met behulp van mallen produceerde de Chimúcultuur meerdere tienduizenden exemplaren van dit vaatwerk waarvan de versiering bestaat uit iconografische motieven waarin hun natuurlijke omgeving (in het bijzonder de waterwereld) en hun geloof (voorstelling van godheden en bovennatuurlijke wezens) verweven zijn.

SANS ORIGINE, CULTURE INCONNUE

GEEN HERKOMST, CULTUUR NIET GEKEND

Modelage à la plaque, grès mélés, chamotte et sable de récolte, mono cuisson oxydante

Gemodelleerd op plaat, gemengd steengoed, chamotte en verzameld zand, enkelvoudige oxiderende baktijd

Ensemble de 11 boîtes allant de L8/l5/H2 cm à L22/l22/H18 cm

Geheel van 11 dozen, afmetingen gaande van L8/l5/H2cm tot L22/l22/H18 cm

*Fanny
Canel*

FR

Après un DNMADE mention matériaux spécialité textile à l'école Duperré (Paris), Fanny Canel a réalisé une année de stages chez différentes praticien·nes de la céramique en France. Depuis septembre 2023, elle explore les notions de langage et de jeu entre autrui et soi à l'ENSAV La Cambre.

NL

Na een DNMADE vermelding materialen specialiteit textiel aan de École Duperré (Parijs), volgt Fanny Canel een jaar lang stages bij verschillende ceramisten in Frankrijk. Sinds september 2023, doet ze onderzoek naar het begrip taal en spel tussen anderen en zichzelf aan ENSAV La Cambre.

FR

La découverte de salles d'exposition et de réserves peut être exaltante, mais aussi être empreinte de mélancolie voire de tristesse. Tous ces objets portent des histoires sociales, politiques, intimes, fondatrices de leurs divers pays d'origines. Pourtant les voilà étiquetés, classifiés, comparés, mesurés, pesés, scannés de manière méthodique et sans beaucoup plus d'affect que celui du·de la conservateur·ice professionnel·le qui retrace les grandes lignes de ces narrations. Parfois, on rencontre aussi des artefacts avec pour seule annotation : « sans origine, culture inconnue ». Cet ensemble de boîtes questionne le rôle, les modalités et la justesse de la conservation occidentale et contemporaine dans les espaces culturels. Boîtes de transport ? De voyage ? De restitution ? Contenant ou contenu ?

NL

Het ontdekken van tentoonstellingszalen en reserves is misschien opwindend, maar kan ook doordringen zijn van melancholie en droefheid. Al deze objecten bevatten een eigen verhaal op sociaal, politiek, intiem vlak, eigen aan hun verschillende landen van oorsprong. Ze kregen nochtans allemaal een etiket, zijn geëtiket, werden vergeleken, gemeten, gewogen, op methodische wijze gescand, zonder emotie vanwege de professionele conservator die de grote lijnen van de verhalen herschrijft. Soms komt men ook artefacten tegen waarbij als enige omschrijving staat 'zonder herkomst, cultuur niet gekend'. Dit geheel van dozen stelt vragen bij de rol, de omstandigheden en de correctheid van de westerse en hedendaagse conservering in culturele instellingen. Transportdozen? Reisdozen? Teruggavedozen? Verpakking of inhoud?

**UN MUSÉE,
UNE COLLECTION,
UNE APPROCHE SCIENTIFIQUE**

**EEN MUSEUM,
EEN VERZAMELING,
EEN WETEN-SCHAPPELIJKE
BENADERING**

VASE COQUILLAGE : LE POT C'EST LA COQUILLE, LA COQUILLE C'EST LE POT

**SCHELPVAAS:
DE POT IS DE SCHELP,
DE SCHELP IS DE POT**

Tournage, moulage et assemblage,
grès et émail cuit en réduction à 1280°C

Gedraaid, in een vorm gemaakt en assemblage,
steengoed en email, reducerend gebakken
aan 1280°C

22 x 14 x 14 cm

Léonie
Chauchat

FR

Léonie Chauchat (1993, Paris) vit et travaille à Bruxelles. Ancienne étudiante de l'ENSAV La Cambre (2023), son travail s'intéresse plus largement à la notion de contenant qu'il soit manufacturé ou naturel, de la maison au pot en passant par le coquillage.

NL

Léonie Chauchat (1993, Parijs) woont en werkt in Brussel. Zij is oud-studente van de ENSAV La Cambre (2023), in haar werk gaat haar aandacht in brede zin naar het begrip recipiënt of dit door de mens vervaardigd dan wel natuurlijk is, van het huis naar de pot, via de schelp.

FR

Le sujet du contenant et de la maison sont au centre du travail de Léonie. Le coquillage qui est ces deux choses à la fois est donc un motif de prédilection. Dans la pièce précolombienne, il y a une analogie entre pot et coquillage. Le but était d'en donner une nouvelle version. Après avoir réalisé un moule d'un coquillage, elle en a fait des tirages positifs. Ces éléments de coquillage ont ensuite été insérés dans des trous découpés dans la paroi du vase. Paroi du pot et paroi du coquillage ne faisant ainsi plus qu'un, se fondant l'un dans l'autre.

NL

De thema's van recipiënt en huis staan centraal in het werk van Léonie. De schelp is deze twee zaken gelijktijdig en bijgevolg een uitgelezen motief. In het precolumbiaanse werk is er een analogie tussen de pot en de schelp. Het doel was een nieuwe versie te maken. Na een vorm gemaakt te hebben van een schelp, maakte zij hiervan positieve afdrukken. Deze elementen van de schelp werden vervolgens in gaten in de wand van de vaas geplaatst. Zo worden de wand van de pot en de wand van de schelp één en vloeien in elkaar over.

VASE EN FORME DE COQUILLAGE

Culture Chimú,
1100–1450 de notre ère,
Pérou, Andes centrales

Céramique

VAAS IN DE VORM VAN EEN SCHELP

Chimúcultuur,
1100–1450 van onze
jaartelling, Peru,
Centrale Andes

Ceramiek

inv. AAM 39.129

FR

Les céramiques chimú furent produites sur la côte nord du Pérou et sont souvent noires et lustrées, rappelant probablement des modèles en argent. L'iconographie marine est très importante dans l'art chimú. Elle illustre l'importance de la mer et du commerce maritime, mais aussi le périple océanique des fondateurs de la dynastie chimú, Naymlap et Tacaynamo.

NL

Chimúvaatwerk werd vervaardigd op de Noordkust van Peru en is vaak zwart en glanzend, vermoedelijk in navolging van de modellen in zilver. De iconografie van de zee speelt een belangrijke rol in de Chimúcultuur. Dit wijst op het belang van de zee en de maritieme handel, maar ook op de reis over de oceaan door de stichters van de Chimú, Naymlap en Tacaynamo dynastieën.

DONNER CORPS ANIMAL

HET DIER EEN LICHAAM GEVEN

Modelage, grès et terre sigillée,
cuisson à 1050°C et restauration

Gemodelleerd, steengoed en terra sigillata,
gebakken aan 1050°C en gerestaureerd

35 cm de diamètre, 30 cm de hauteur

35 cm diameter, 30 cm hoog

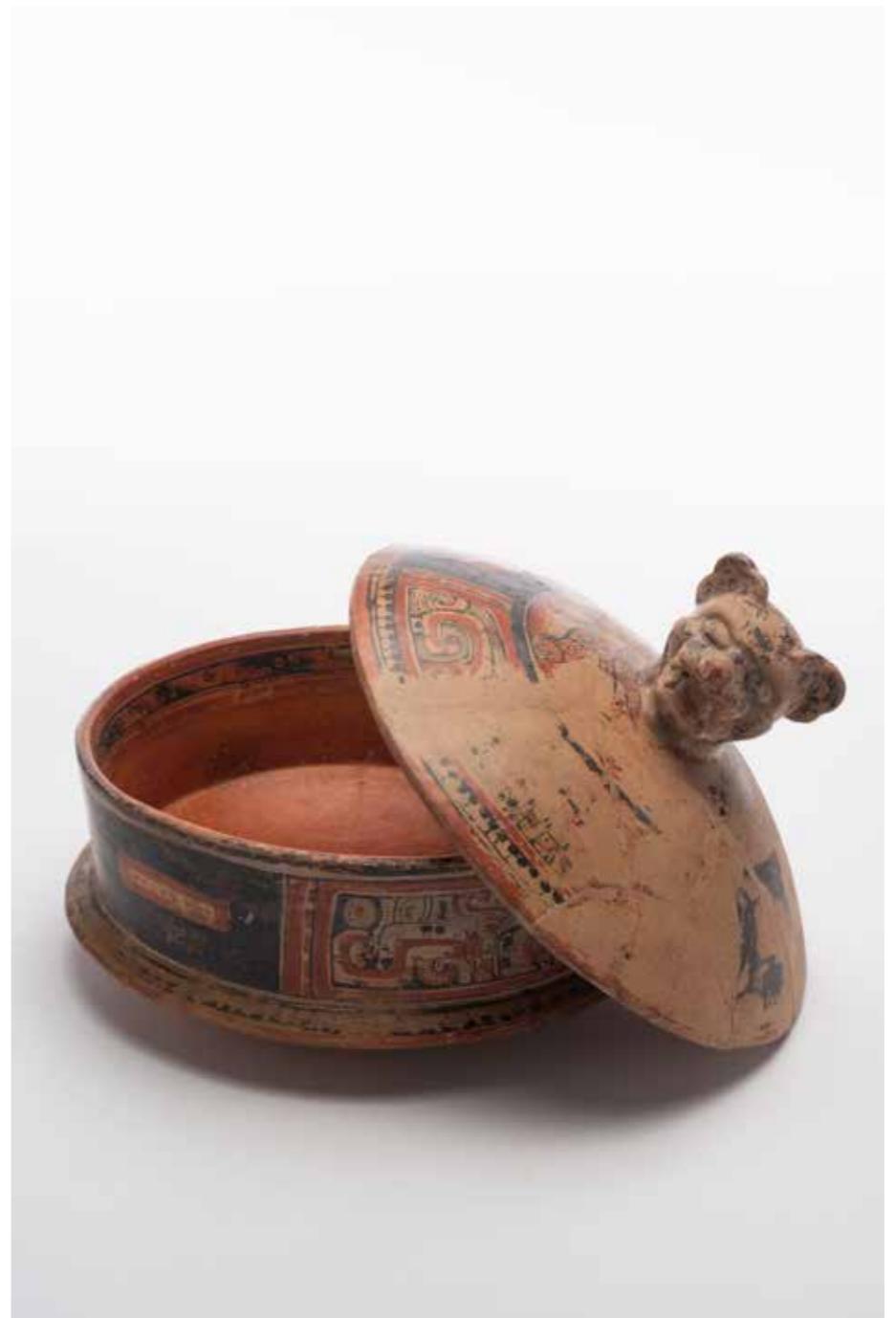
*Hovic
der Sarkissian*

FR

À l'approche de l'œuvre maya, l'artiste s'interroge sur nos relations avec les non-humains. De par sa taille, il y voit un bébé jaguar – d'autant plus vulnérable qu'il naît aveugle – trophée de chasse des Mayas. Hovic décide de lui redonner corps et rappelle qu'il est juste piégé dans cette collerette inversée. Avec encore un petit effort il peut s'en échapper, ayant déjà commencé à se déloger. La tête et le corps associés, l'artiste remet en relation l'esprit de l'animal et sa matérialité. Ainsi sont révélées la nature de sa conscience et son expérience animale.

NL

Bij het zien van dit Mayakunstwerk, stelt de kunstenaar zich vragen bij onze verhouding tot niet-menselijken. Gezien de kleine afmetingen, herkent hij er een jaguarkitten in – des te kwetsbaar doordat deze blind geboren worden – dat een jachttrofee is van de Mayas. Hovic besluit het diertje terug een lichaam te geven en merkt op dat het slechts gevangen zit in deze omgekeerde kraag. Met een beetje meer inspanning zal het kunnen ontsnappen, het probeert zich al te bevrijden. Door hoofd en lichaam samen te voegen brengt de kunstenaar de geest van het dier en zijn stoffelijkheid samen. Op die manier worden de natuur van zijn bewustzijn en zijn dierlijke ervaring onthuld.

VASE POLYCHROME

À COUVERCLE DÉCORÉ D'UNE TÊTE DE JAGUAR

Culture Maya,
300–600 de notre ère,
région de Tikal
(Péten, Guatemala)

Céramique

POLYCHROME VAAS

MET DEKSEL BEKROOND MET EEN JAGUARKOP

Mayacultuur,
300–600,
streek van Tikal
(Petén, Guatemala)

Ceramiek

inv. AAM 93.1.1

FR

Cette céramique maya comporte sur la panse un décor peint en zones noires pour certaines, composées de motifs en volutes pour d'autres. Le couvercle est surmonté d'une tête de jaguar en relief et dont le corps est peint en aplat. Cette céramique devait contenir de la nourriture, les petits trous dans la gueule de l'animal laissant échapper le fumet. L'art maya montre le jaguar étroitement associé à la guerre et au sacrifice, à l'inframonde et à la mort. Emblème du soleil nocturne dans son voyage souterrain d'ouest en est, il est naturellement l'emblème privilégié de la royauté et de la noblesse mayas qui utilisent son image dans leur costume et dans les objets qui les entourent.

NL

Mayaceramiek met op de buik een beschilderde versiering, deels in zwarte zones, deels samengesteld uit motieven met voluten. Bovenop het deksel prijkt in reliëf de kop van een jaguar, waarvan het lichaam op het vlakke deel is geschilderd. Dit vaatwerk was bestemd om voedsel te bevatten, via de gaatjes in de muil van het dier kon het aroma verspreid worden. In de Mayakunst is de jaguar rechtstreeks verbonden met oorlog en offers, met de onderwereld en de dood. Hij staat symbool voor de nachtelijke zon op haar ondergrondse reis van west naar oost en is natuurlijk het bevoordeerde symbool voor het koningschap en de Maya-edelen die zijn beeltenis dragen op hun kleding en op de objecten waarmee ze zich omringen.

RACINES

WORTELS

Modelage de terres mixtes émaillées,
cuisson au four à bois

Gemodelleerd uit gemengde aarde,
geëmailleerd, gebakken in een houtoven

15 cm de diamètre

15 cm diameter

Adélie Griez

FR

Fraîchement sortie de secondaires générales, Adélie Griez vient d'arriver à l'ENSAV La Cambre en section céramique en septembre 2023. Elle est à présent en B2.

NL

Na het beëindigen van haar middelbare studies start Adélie Griez in september 2023 in de afdeling ceramiek van ENSAV La Cambre. Momenteel voltooit ze haar B2.

FR

Pour les Olmèques, la couleur verte représentait le lien entre l'eau et la terre, la vie et la création. Les liens de vitalité perçus se retrouvent ainsi dans les veines qui traversent les « pierres » et dans le choix de cuisson où l'email prend sa propre direction, apportant une part de hasard. Ceci combiné au feu du four à bois double les possibilités. Ces perles forment son interprétation d'une symbolisation de la vie, avec une retranscription du mouvement du bijou porté, même lorsqu'il est immobile et exposé. Afin de souligner le lien avec la nature, les perles sont reliées par un lien végétal.

NL

Voor de Olmeken betekent de kleur groen de verbinding tussen water en aarde, leven en de schepping. Waarneembare banden van levenskracht zijn te vinden in de aders die doorheen 'stenen' lopen en in de gekozen bakwijze waarin het email zijn eigen weg zoekt, waardoor er een dosis toeval wordt toegevoegd. Dit in combinatie met een houtovenuur verdubbelt de mogelijkheden. Deze kralen vormen haar interpretatie om het leven te symboliseren, met een transcriptie van de beweging van het gedragen juweel, zelfs wanneer dit immobiel en tentoongesteld is. Om de band met de natuur te benadrukken kregen de kralen een plantaardige verbinding.

COLLIER

GRIFFES DE JAGUAR

Culture Olmèque ,
-1200/-400 av. notre ère,
Mexique ou Honduras

Jade

HALSSNOER

JAGUARKLAUWEN

Olmekencultuur,
-1200/-400
voor onze jaartelling,
Mexico of Honduras

Jade

Prêt de la communauté flamande de Belgique, collection Janssen

Bruikleen van de Vlaamse gemeenschap van België, verzameling Janssen

FR

Ce riche collier est formé de perles de jade et de jadéite ainsi que de pendentifs en forme de griffes de jaguar. Pour le dignitaire paré de ce bijou, les griffes du félin représentent le pouvoir surnaturel du jaguar et du monde de la nuit, le vert symbolise la vie et la régénérescence. Ce collier confirme ainsi la puissance de son porteur et montre son pouvoir temporel et religieux.

NL

Dit opmerkelijke halssnoer is samengesteld uit kralen van jade en jadeiet en uit hangers in de vorm van jaguarklauwen. Voor een dignitaris getooid met een dergelijk juweel vertegenwoordigen de klauwen van deze katachtige de bovennatuurlijke macht van de jaguar en van de nachtelijke wereld, de groene kleur staat symbool voor het leven en de verjonging. Het halssnoer waarborgt de kracht van zijn drager en uit zijn voorbijgaande en religieuze macht.

VASE À DOUBLE FIGURE

VAAS MET TWEE FIGUREN

Pinching, grès partiellement émaillé,
cuisson à 1240°C

Pinching, steengoed, deels geëmailleerd,
gebakken aan 1240°C

33 x 51 x 20 cm

Béatrice
Guilleman

FR

Née en 1994 en France, Béatrice Guilleman est diplômée d'un master en sculpture à l'École des beaux-arts de Rennes (EESAB). Au Mexique, en résidence d'artiste, elle se passionne pour la céramique et effectue un master en céramique contemporaine à l'ENSAV La Cambre. Elle a aussi été en résidence en Grèce.

NL

Béatrice Guilleman werd geboren in Frankrijk in 1994. Ze behaalde een masterdiploma beeldhouwen aan de École des beaux-arts in Rennes (EESAB). Als kunstenaar in residence in Mexico raakt ze gepassioneerd door ceramiek, ze volgt nu een master in hedendaagse ceramiek aan ENSAV La Cambre. Zij was ook kunstenaar in residence in Griekenland.

FR

En s'inspirant du modèle mexicain, Béatrice fabrique une pièce aux inspirations plus gothiques. Son travail emprunte beaucoup aux figures animales dans l'architecture, l'idée étant alors de reprendre cette tête de rascasse pour la transformer en double gargouille mi-poisson mi-dragon. Tout en gardant son aspect utilitaire – ici un vase – et en préservant ce motif de pique, et cette terre nue, elle accentue l'aspect robuste en utilisant une terre sombre, qui apporte un effet massif à la pièce en lui ajoutant des éléments émaillés en bronze.

NL

Béatrice inspireert zich op het Mexicaanse model om een werk te vervaardigen dat eerder een gothic uitzicht heeft. Haar werk ontleent vaak dierenfiguren uit de architectuur, waardoor het idee ontstond de kop van deze schorpioenvissen te hernemen en om te vormen in een dubbele spuier, half-vis, half-draak. Ze bewaart het utilitaire karakter – de vaas – en behoudt ook het motief met de stekeltjes en de onbewerkte klei, en legt bovendien de nadruk op het robuuste door een donkere aarde te gebruiken en geëmailleerde bronzen elementen toe te voegen, waardoor een massief effect wordt verleend aan het werk.

VASE

REPRÉSENTANT UN POISSON DE TYPE RASCASSE

Culture Colima,
-300 à 400 av. notre ère,
Mexique

Céramique

VAAS

IN DE VORM VAN EEN SCHORPIOENVIS

Colimacultuur,
-300 tot 400 voor onze jaartelling, Mexico

Ceramiek

inv. AAM 65.23

FR

La culture Colima se caractérise par des tombes à puits creusées dans la roche tendre et pouvant contenir une ou plusieurs chambres funéraires où les corps étaient accompagnés de céramiques. Celles-ci représentaient souvent des animaux et surtout des chiens, mais aussi des poissons ou des animaux marins, témoins de la proximité du Pacifique. Ici, ce grand vase qui était probablement un encensoir est devenu le poisson tout entier.

NL

De Colimabeschaving kenmerkt zich door de putgraven die in de zachte rotsbodem zijn uitgegraven en waarin zich een of meerdere funeraire kamers kunnen bevinden, waarin de lichamen vergezeld zijn van ceramiek. Deze is vaak in de vorm van dieren, in het bijzonder van honden, maar ook vissen of zeedieren, die getuigen van de nabijheid van de Stille Oceaan. Deze grote vaas, die vermoedelijk een geurstofbrander was, is volledig in de vorm van een vis.

VASE TRIPODE

DRIEVOETIGE VAAS

Modelage, éléments déstructurés et assemblés, avec incrustations et points de suture

Met de hand gemaakte, uit elkaar gehaald en terug geassembleerde elementen, met hechtingen en naden

40 x 40 x 40 cm

Béatrice
Meunier

FR

L'œuvre proposée est une réinterprétation contemporaine de la forme céramique du tripode préhispanique. L'objet a été déstructuré, brisé, puis reconstruit avec des incrustations et points de suture. L'artiste a voulu ainsi symboliser «les transformations que subissent les objets lorsqu'ils sont retirés de leur contexte original». L'œuvre a été conçue en référence au respect et à la mémoire des cultures, tout en soulignant le dialogue entre le passé et le présent et en invitant à réfléchir sur la préservation et la réinterprétation des objets d'art.

NL

Het voorgestelde werk is een hedendaagse interpretatie van een pre-Spaanse drievoetige ceramiekvorm. Het voorwerp werd uit elkaar gehaald, gebroken, vervolgens terug in elkaar gezet met hechtingen en naden. De kunstenaar wil op die manier 'de transformaties die objecten ondergaan wanneer ze uit hun oorspronkelijke context gehaald worden' symboliseren. Het werk werd gemaakt als verwijzing naar het respect voor en de herinnering aan de oude beschavingen, met de nadruk op de dialoog tussen verleden en heden en als uitnodiging om na te denken over het behoud en de herinterpretatie van kunstwerken.

VASE TRIPODE

AUX PIEDS FAÇONNÉS EN FORME DE REPTILES (LÉZARDS OU IGUANES)

Culture Bassin Atlantique, 400–700 de notre ère, style dit «Africa», Costa Rica

Céramique

DRIEVOETIGE VAAS

MET VOETJES IN DE VORM VAN REPTIELEN (HAGEDISSEN OF LEGUANEN)

Beschaving van het Atlantische Bekken, 400–700 van onze jaartelling, zogenaamde 'Afrika' stijl, Costa Rica

Ceramiek

inv. AAM 65.24

FR

Les vases tripodes sont une production emblématique de l'Amérique centrale et notamment du Costa Rica. Certains renferment une bille d'argile intégrée dans chaque pied ajoutant une dimension sonore à ces objets. Les pieds sont souvent ornés d'animaux, dans ce cas des reptiles. En l'absence d'écriture il n'est pas possible de connaître l'exacte symbolique de ces animaux mais les reptiles, tout comme les amphibiens, sont abondamment représentés dans cette région.

NL

Drievoetige vazen zijn een typische productie voor Centraal Amerika en meer bepaald voor Costa Rica. Bij sommige is er een kleibolletje ingesloten in elk voetje waardoor de objecten een klank kunnen voortbrengen. De voetjes zijn vaak versierd met dieren, in dit geval reptielen. Door de afwezigheid van opschriften is het niet mogelijk de juiste symboliek van deze dieren te achterhalen, maar reptielen en amfibieën komen in deze streek in overvloed voor.

SOUFFLE DIVIN

GODDELIJKE ADEM

Modelage aux colombins,
grès et émaux, cuisson à 1250°C.
Émaux divers : bleu de cobalt,
rutile, oxyde de chrome, cuivre,
titane, zinc, oxyde de fer rouge

Gemodelleerd uit kleiworstjes,
steengoed en email, gebakken aan 1250°C.
Verschillend email: kobaltblauw, rutiel,
chroomoxide, koper, titaan, zink,
rode ijzeroxide

20 x 45 x 60 cm

Félicien
Umbreit

FR

Félicien Umbreit, jeune artiste bruxellois, est architecte et céramiste diplômé de l'ULB et de l'ENSAV La Cambre en 2021. Il crée des sculptures modulaires de grande échelle où la couleur joue un rôle central comme pour un peintre.

NL

Félicien Umbreit is een jonge Brusselse kunstenaar, gediplomeerd architect en ceramist aan de ULB en ENSAV La Cambre sinds 2021. Hij creëert modulaire sculpturen met grote afmetingen waarbij de kleur, zoals voor een schilder, een centrale rol vervult.

FR

Ehecatl est la seule divinité représentée en bleu, influençant ainsi les choix de couleurs subtiles et variées. Félicien travaille ici l'élément de l'air et du souffle, après avoir exploré l'eau dans d'autres œuvres. Les représentations du vent tels Éole, Zéphir et Ehecatl mettent en lumière notre connexion avec la nature et les interprétations contemporaines des traditions anciennes. Félicien nous invite avec cet encensoir à nous interroger : « Comment ces rituels et la célébration des éléments pourraient-ils nous guider vers une société respectueuse du rythme de notre environnement et nous unir autour d'une culture menacée de simplicité et de sens ? »

NL

Ehecatl is de enige godheid die in het blauw wordt uitgebeeld, wat de keuze van subtile en gevareerde kleuren beïnvloedt. Félicien werkt hier met het element lucht en adem, nadat hij in andere werken water aan bod liet komen. De voorstellingen van de wind zoals Aeolus, Zephyros en Ehecatl uiten onze verbinding met de natuur en de hedendaagse interpretaties van de oude tradities. Met deze geurbrander nodigt Félicien ons uit om ons af te vragen : 'hoe kunnen deze rituelen en de verering van de elementen ons de weg wijzen naar een maatschappij die respect toont voor het ritme van onze omgeving en ons verenigen rondom een bedreigde eenvoudige en zinvolle cultuur?'

URNE ENCENSOIR

REPRÉSENTANT
LE DIEU EHECATL

Culture Zapotèque,
600–1000 de notre ère,
Mexique

Céramique

GEURSTOF- BRANDER/URNE

IN DE VORM VAN
DE GOD EHECATL

Zapotekencultuur,
600–1000 van onze
jaartelling, Mexico

Ceramiek

inv. AAM 79.7

FR

Ehecatl, dont le nom signifie « vent », personifie ce phénomène physique. Son souffle était censé déplacer le Soleil et laisser la place à la pluie. Comme le vent souffle dans toutes les directions, il existait aussi quatre vents issus des quatre points cardinaux qui sont considérés comme ses enfants. Il est représenté avec un masque rouge en forme de bec de canard ou sous la forme d'un singe soufflant. Sur sa poitrine est suspendu un escargot car en soufflant dans la coquille on reproduit le bruit du vent.

NL

Ehecatl, waarvan de naam 'wind' betekent, is de personificatie van dit fysieke verschijnsel. Zijn adem zou in staat zijn om de Zon te verplaatsen en plaats te maken voor de regen. Zoals de wind in alle richtingen kan blazen, zo bestaan er ook vier winden die vertrekken vanuit de vier windrichtingen die als zijn kinderen worden beschouwd. Hij wordt voorgesteld met een rood masker in de vorm van een eendenbek of in de vorm van een blazende aap. Op zijn borst hangt een slak want door in de schelp hiervan te blazen kan men het geluid van de wind produceren.

NL

De verzamelingen decoratieve kunsten van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis herbergen een uitgebreid geheel van ceramiek vervaardigd in het Europa van de 18de eeuw, meer bepaald in onze gewesten. Deze objecten getuigen van een permanent zoeken naar harmonie tussen het mooie en het nuttige en zijn een onuitputtelijk onderwerp voor studie en inspiratie.

In die periode gebruikt men vier soorten ceramiek, bestemd voor verschillende gebruiken. Naast steengoed en vaatwerk 'met glazuur', voornamelijk bestemd voor het opdienen en het stoken van vloeistoffen, en verder voor gebruik in de keuken, zal faience een ongekend succes kennen in de tafelkunst. Maar het vindt ook een weg naar de salon, het bureau en de badkamer van een cliëntel dat vanaf dat ogenblik uitgebreid is met de bourgeoisie. Op de terracotta stukken bedekt met een wit

opaak (maar soms ook gekleurd) email-laagje, brengt de schilder een versiering in kleur aan die gefixeerd wordt met behulp van 'groot' of 'klein' vuur.

In de Oostenrijkse Nederlanden is de faience-industrie vooral gevestigd in Brussel en Doornik, van daaruit ontwikkelt zich de 'faience fine', in nabootsing van de Engelse productie. Porselein, dat oorspronkelijk wordt ingevoerd vanuit het Verre Oosten, en bijzonder geaprecieerd wordt omwille van de witte, zeer fijne en transparante samenstelling, komt op in Saksen, in Frankrijk en in heel Europa. Het is een luxeproduct dat in de Zuidelijke Nederlanden vervaardigd zal worden in de manufactuur van Doornik, vervolgens in de hoofdstad.

Het is een weerspiegeling van de technische vooruitgang, maar ceramiek getuigt ook van de wijziging in de levenswijze en de eetgewoonten in de 'eeuw van de verlichting'. De tafel van de edelen en de hoge bourgeoisie wordt gekenmerkt door een overvloed aan gerechten die volgens een geordende opeenvolging aangeboden worden naast de geroosterde vleesgerechten. In het gouden tijdperk van de 'service à la française' is de tafel doorlopend overdekt met verschillende schotels,

die veranderd worden naargelang de gangen (soepen, voorgerechten, gebraadden vlees, tussengerechten, desserts). Maaltijden van de aristocratie en vooral banketten worden uitgewerkt als een opeenvolging van perfect geordende tableaus, symmetrische regels volgend waarbij vormen en kleuren overeenstemmen. Er wordt een zeer groot belang gehecht aan de esthetiek van gerechten en vaatwerk.

Ceramiek biedt een grote creatieve diversiteit. De manufacturen volgen de stijlistische evolutie van rococo tot neoclassicisme, maar kenmerken zich elk door herkenbare vormen en versieringen. In onze gewesten vervaardigen de Brusselse faiencefabrieken mooie terrines die dieren en groenten nabootsen. De porseleinfabriek van Doornik is beroemd omwille van de serviezen met blauwe en witte versiering, maar ook voor de charmante porseleinen figuren die de tafels, schoorsteenmantels en commodes van de elite verfraaien.

Valérie Montens

Europese ceramiek uit de 18de eeuw in de verzamelingen van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis

Céramiques européennes du XVIIIe siècle dans les collections des Musées royaux d'Art et d'Histoire

Dans les Pays-Bas autrichiens, plus particulièrement, l'industrie faïencière s'installe surtout à Bruxelles et Tournai, puis s'étend avec le développement de la faïence dite « fine », à l'imitation de la production anglaise.

D'abord importée d'Extrême Orient, la porcelaine, particulièrement appréciée pour sa pâte blanche, très fine et translucide, fait son apparition en Saxe, en France et partout en Europe. Produit de luxe, elle sera fabriquée, dans les Pays-Bas du Sud, à la manufacture de Tournai puis dans la capitale.

Reflet des progrès techniques, la céramique témoigne aussi des changements de mode de vie et des habitudes alimentaires au 'siècle des Lumières'. La table des nobles et des grands bourgeois se caractérise par la profusion des aliments présentés suivant une succession ordonnée autour du service des pièces rôties, nommé « rôt ». À l'âge d'or du service « à la française », la table est en permanence couverte de plats différents, que l'on change selon lesservices (potages, entrées, rôts, entremets, desserts).

Outre les grès et les poteries dites « vernissées » essentiellement dédiés au service et au stockage des liquides, ainsi qu'à la cuisine, la faïence rencontre un succès sans précédent dans les arts de la table. Elle s'invite aussi dans le salon, le bureau et la salle de bain d'une clientèle qui s'étend désormais à la bourgeoisie. Sur les pièces en terre cuite recouvertes d'un émail blanc opaque (ou parfois coloré), le peintre réalise un décor à l'aide de couleurs fixées au « grand feu » ou « petit feu ».

couleurs. On attache une très grande importance à l'esthétique des plats et de la vaisselle.

La céramique offre alors une grande diversité créative. Si elles suivent l'évolution stylistique du rocaille au néoclassicisme, les manufactures se caractérisent néanmoins chacune par des formes et des décors distincts. Dans nos régions, les faïenceries bruxelloises produisent notamment de belles terrines à l'imitation d'animaux ou de légumes. La manufacture de porcelaine de Tournai est renommée pour ses pièces de service à décor bleu et blanc ou polychromés, mais aussi pour ses charmantes sculptures en porcelaine ornant la table, les cheminées ou les commodes des élites.

Valérie Montens

AMUSE-GUEULE SUR SON LIT DE TOMATES

AMUSE-GUEULE OP EEN BEDJE VAN TOMATEN

Modelage, grès partiellement émaillé,
cuisson à 1250°C

Gemodelleerd, deels geëmailleerd
steengoed, gebakken aan 1250°C

23 x 32 x 21 cm

Simone
Machuel

FR

Formée d'abord à la Haute École des Arts du Rhin de Strasbourg, Simone Machuel a commencé en 2023 un master en céramique à l'ENSAV La Cambre. La notion d'humour a une place centrale dans son travail qui témoigne d'un décalage entre les symboles traditionnels et son interprétation personnelle.

NL

Na een vorming aan de Haute École des Arts du Rhin in Straatsburg, begint Simone Machuel in 2023 een master in ceramiek aan de ENSAV La Cambre. Humor speelt een centrale rol in haar werk dat getuigt van een verschuiving tussen de traditionele symbolen en haar persoonlijke interpretaties.

FR

Simone se plaît à susciter le questionnement à partir de ce superbe dindon en trompe-l'œil produit pour l'élite au XVIIIe siècle. Quelle est la différence entre l'animal domestique et l'animal que l'on tue ? Que se passerait-il si les rôles s'inversaient ? Si la tête du chien décapité devrait attraction du centre de table ? Les convives seraient-ils aussi excités à l'idée de déguster ? Volontiers provocatrice, elle a choisi d'accompagner sa pièce de viande de tomates autrefois perçues comme toxiques et dangereuses pour l'humain.

NL

Vertrekend van deze prachtige kalkoen in trompe l'œil die voor de 18de eeuwse elite vervaardigd werd, houdt Simone ervan om een en ander in vraag te stellen. Wat is het verschil tussen een huisdier en een dier dat men doodt? Wat zou er gebeuren als de rollen omgedraaid werden? Als het hoofd van de hond de centrale attractie op tafel zou worden? Zouden de genodigden even opgetogen zijn om hem te proeven? Ze daagt met opzet verder uit door ervoor te kiezen haar vleesgerecht af te werken met tomaten die vroeger als giftig en gevaarlijk voor de mens werden beschouwd.

TERRINE EN FORME DE DINDON

Bruxelles,
Fabrique Mombaers,
vers 1770

Faïence à décor polychrome
de grand feu

TERRINE IN DE VORM VAN EEN KALKOEN

Brussel,
Fabriek Mombaers,
ca. 1770

Faïence met polychrome
vuurbestendige versiering

inv. V.1722

FR

Des manufactures de faïences installées à Bruxelles au XVIIIe siècle, celle dirigée par la famille Mombaers est la plus remarquable. Elle produit notamment des terrines en trompe-l'œil, telles ce dindon. L'élevage de cet oiseau origininaire d'Amérique, a pris aux XVIIe et XVIIIe siècles une grande extension en Europe où il vit également en liberté, devenant un gibier très apprécié. Le modeleur a donné une représentation saisissante de vie de l'animal. Le peintre a parfaitement réussi à rendre l'irisation de son plumage à l'aide d'une palette de couleurs de grand feu.

NL

Van de faïencemanufacturen die in de 18de eeuw in Brussel gevestigd zijn, is deze die in handen was van de familie Mombaers de meest opmerkelijke. Er worden meer bepaald terrines in trompe l'œil vervaardigd, waaronder deze kalkoen. Het kweken van deze vogels die uit Amerika afkomstig waren, kent in de 17de en 18de eeuwen in Europa een grote uitbreiding, de kalkoen leeft er ook in vrijheid en wordt een zeer gegeerde wildsoort. De boetseerder gaf het dier een verbazingwekkende levendigheid. De schilder is er perfect in geslaagd om de glinstering van zijn veren weer te geven met behulp van een vuurbestendig kleurenpalet.

POT D'ÂNE

WOORDSPELING OP PEAU D'ÂNE, EZELSVEL/EZELSPOT

Modelage, grès et engobes, cuisson à 1250°C

Gemodelleerd, steengoed met slijblaaig, gebakken aan 1250°C

60 x 20 x 17 cm

Iris Antequil

FR

Après un diplôme en scénographie, Iris Antequil s'est formée dans l'art du tournage en céramique, avant d'intégrer l'atelier de l'ENSAV La Cambre où elle vient d'entamer sa 3e année de bachelor. Ses sujets de prédilection sont les arts de la table à travers des univers oniriques.

NL

Na een diploma in scenografie, volgde Iris Antequil een opleiding ceramiek en startte vervolgens in het ceramiekatelier van de ENSAV La Cambre, waar ze nu haar 3de jaar bachelor is begonnen. Vertrekend vanuit een droomwereld gaat haar voorliefde uit naar de tafelkunsten.

TERRINES

EN FORME DE DINDON, DE CHOU ET DE BOTTE D'ASPERGES

Attribuées à Bruxelles, seconde moitié du XVIIIe s.

Faïence polychrome

TERRINES

IN DE VORM VAN EEN KALKOEN, EEN KOOL EN EEN BUSSEL ASPERGES

Brusselse toeschrijving, tweede helft 18de eeuw

Polychroom faience

inv. V.1722, I.A.2342, V.1724

FR

Fascinée par la céramique en trompe l'œil, Iris s'est inspirée du dindon, du chou et de la botte d'asperges en faïence bruxelloise du XVIIIe siècle, dont elle aime la fantaisie et l'humour, mais aussi leur côté ostentatoire et riche. En référence au conte de Perrault, son Pot d'âne illustre le passage entre l'enfance et l'adolescence, les tensions face aux figures d'autorité (la tête d'âne représentant « l'abattement de la figure paternelle ») et la perte de la naïveté enfantine. En apparence douce et veloutée, sa texture râpeuse et désagréable parle aussi de l'inconfort ressenti lorsque nos corps et émotions changent.

NL

Iris is gefascineerd door ceramiek in trompe l'œil en inspireert zich op de kalkoen, de kool en de bussel asperges in Brussels faience van de 18de eeuw, waarvan het fantasierijke en humoristische haar aantrekken, maar eveneens hun buitensporige en rijkelijke aspect. Haar Pot d'âne verwijst naar het sprookje van Perrault (Peau d'âne of Ezelsvel) en illustreert de overgang tussen kindertijd en adolescentie, de spanningen tegenover gezagsdragers (de ezelskop staat voor het 'overwinnen van de vaderfiguur') en het verlies van de kinderlijke naïviteit. Oogenschijnlijk zacht en fluweelachtig, wijst de rasperige en onaangename structuur ook op het ongemak dat men ondervindt wanneer lichamen en emoties veranderen.

FR

La fin du XVIIe siècle voit la création de nouveaux plats de service qui permettent de conserver les aliments au chaud et à l'abri des regards. Ils sont à la fois des pièces d'usage et de décor. Au milieu du XVIIIe siècle, un véritable phénomène de mode lancé en Saxe se répand dans toute l'Europe : les terrines et soupières en faïence à l'imitation d'animaux, de légumes et de fruits. Véritables éloges de la nature et de la chasse, elles témoignent de techniques de fabrication et de décoration spectaculaires.

NL

Aan het einde van de 17de eeuw begint men met het vervaardigen van nieuwe opdienschalen die de mogelijkheid bieden om de gerechten warm te houden en af te schermen voor potenkijkers. Dit vaatwerk heeft zowel een gebruiks- als een sierfunctie. In het midden van de 18de eeuw verspreidt zich een echt fenomeen door heel Europa dat zijn ontstaan kende in Saksen: terrines en soepkommen in faience die een imitatie zijn van dieren, groenten en fruit. Ze vormen een hulde aan de natuur en de jacht en getuigen van spectaculaire fabricage en versiertechnieken.

PÊCHE FANTÔME

SPOOKVISVANGST

Maillage en coton, porcelaine papier,
cuisson à 1200°C

Raster uit katoen, papierporselein,
gebakken op 1200°C

40 x 45 x 25 cm

Arpy
Gokceyan

FR

Arpy Gokceyan, née à Beyrouth et d'origine arménienne, Arpy réside aujourd'hui à Bruxelles. En 2024, elle a obtenu son diplôme en céramique à l'ENSAV La Cambre. Ses installations artistiques témoignent de ses questionnements sur l'identité, l'appartenance et la mémoire collective et individuelle.

NL

Arpy herinterpreteert het motief van het visnet dat is voorgesteld in de groep in Doorniks porselein uit de tweede helft van de 18de eeuw. Het net herinnert haar aan de netten die vissers in de oceaan verliezen en die de dood veroorzaken van wezens die erin verstrikken. Haar 'spooknet' is vervaardigd uit een raster uit katoen dat gedrenkt werd in barbotine van papierporselein en vervolgens tegen een vorm werd gelegd, samengesteld uit plastic flessen en verpakkingen. 'Ik wilde het net in de kijker zetten door het uit te vergroten en door te werken met zwerfafval dat vandaag overal in waterlopen en zeeën te vinden is, als sensibilisering voor dit onheil'.

FR

Arpy réinterprète le motif du filet de pêche représenté sur un groupe sculpté en porcelaine de Tournai dans la seconde moitié du XVIIIe siècle. Il évoque pour elle ceux perdus par les pêcheurs dans l'océan, qui causent la mort des créatures qui s'y font piéger. Son filet « fantôme », est réalisé en maillage de coton trempé dans la barbotine de porcelaine papier puis posé sur une contre forme composée de bouteilles et récipients en plastique. « J'ai voulu mettre en avant le filet en l'agrandissant et en le travaillant avec des déchets, qui se trouvent aujourd'hui partout dans les fleuves et les mers, afin de sensibiliser à ce fléau ».

NL

Arpy herinterpreteert het motief van het visnet dat is voorgesteld in de groep in Doorniks porselein uit de tweede helft van de 18de eeuw. Het net herinnert haar aan de netten die vissers in de oceaan verliezen en die de dood veroorzaken van wezens die erin verstrikken. Haar 'spooknet' is vervaardigd uit een raster uit katoen dat gedrenkt werd in barbotine van papierporselein en vervolgens tegen een vorm werd gelegd, samengesteld uit plastic flessen en verpakkingen. 'Ik wilde het net in de kijker zetten door het uit te vergroten en door te werken met zwerfafval dat vandaag overal in waterlopen en zeeën te vinden is, als sensibilisering voor dit onheil'.

ALLÉGORIES DE L'EAU ET DE LA TERRE

GROUPE À 4 PERSONNAGES
REPRÉSENTANT LES PÊCHEURS
ET LES JARDINIERS

Manufacture de
porcelaine de Tournai,
2e moitié du XVIIIe siècle

Porcelaine tendre blanche émaillée

ALLEGORIEËN VAN WATER AND AARDE

GROEP MET VIER PERSONAGES
DIE VISSERS EN TUINMANNEN
VOORSTELLEN

Porseleinmanufactuur
van Doornik,
2de helft 18de eeuw

Wit geëmailleerd zacht porselein

inv. Sy.293

FR

Outre une vaisselle de grande qualité, la principale manufacture de porcelaine de nos régions au XVIIIe siècle a produit des figurines et groupes destinés au décor de la table, des cheminées et des meubles. Probablement réalisées par Nicolas Lecreux, les figures du pêcheur et du jardinier et leurs compagnes se déplient harmonieusement dans un paysage champêtre agrémenté d'une multitude d'éléments modelés qui font preuve d'une remarquable finesse d'exécution, tels la nasse du pêcheur ou son filet délicatement pendu à l'arbre central.

NL

Naast vaatwerk van hoge kwaliteit maakte de belangrijkste porseleinmanufactuur van onze gebieden in de 18de eeuw ook figurines en beeldengroepjes bestemd als versiering voor op tafel, op de schoorsteenmantel, op meubels. De figuren van de visser en de tuinman en hun gezellen, die vermoedelijk gerealiseerd werden door Nicolas Lecreux, zijn harmonieus opgesteld in een landelijke omgeving die wordt verfraaid door tal van gemodelleerde elementen getuigend van een opmerkelijk verfijnde uitvoering, zoals de fuik van de visser of zijn net dat met zorg aan de centrale boom is gehangen.

CHIMÈRE

SPOOKBEELD

Modelage, porcelaine émaillée,
cuisson à 1250°C

Boetseren, geëglazuurd porselein,
gebakken op 1250°C

22 x 22 x 22 cm

*Maïté
Laperche*

FR

Précision et minutie sont les défis techniques majeurs de la pièce de Maïté, qui fourmille de détails imaginaires. Comme le groupe sculpté en porcelaine de Tournai représentant la Forge des coeurs et le Cerf-volant, Chimère met en scène une nature et une humanité idéalisées, dans une ambiance de joie naïve. Les animaux anthropomorphes, chimères enfantines, lui permettent de représenter l'union entre nature et culture, de manière réconfortante. L'ode à la beauté de la nature est un appel à l'aide écologiste, et prend ici une dimension politique.

NL

Precisie en nauwkeurigheid zijn op technisch vlak de belangrijkste uitdagingen van het werk van Maïté, dat wemelt van fantasierijke details. Zoals de groep vervaardigd in Doorniks porselein die de Hartensmederij en de Vlieger voorstelt, brengt Chimère (of Spookbeeld) een geïdealiseerde natuur en mensheid in beeld, in een sfeer van naïeve vrolijkheid. Antropomorfe dieren, kinderlijke spookbeelden, geven haar de mogelijkheid de eenheid tussen natuur en cultuur op een troostgevende manier voor te stellen. De ode aan de schoonheid van de natuur is een oproep tot steun voor het milieu en krijgt hierdoor een politieke dimensie.

ALLÉGORIES DU FEU ET DE L'AIR

GROUPE À QUATRE
PERSONNAGES REPRÉSENTANT
LA FORGE DES CŒURS
ET LE CERF-VOLANT

Manufacture de
porcelaine de Tournai,
2e moitié du XVIIIe siècle

Porcelaine tendre blanche émaillée

ALLEGORIEËN VAN VUUR EN LUCHT

GROEP MET VIER PERSONAGES
DIE DE HARTENSMEDELIJ EN
DE VLIEGER VOORSTELLEN

Porseleinmanufactuur
van Doornik,
2de helft 18de eeuw

Wit geëmailleerd zacht porselein

inv. Sy.300

FR

Les modelleurs de la manufacture de Tournai, à l'instar de celle de Sèvres, ont exécuté de charmants groupes sculptés qui témoignent du goût des élites au XVIIIe siècle pour une certaine idée de la Nature, à la fois magique et poétique. Les éléments, le Feu et l'Air, sont incarnés chacun par deux jeunes couples. Une forme de synthèse s'opère ainsi entre l'imaginaire pastoral et l'idéal de galanterie qui marque profondément la haute société de l'époque.

NL

Net als in de manufactuur van Sèvres, produceren de ontwerpers in Doornik charmante tafereeltjes die getuigen van de voorkeur die de 18de eeuwse elite koestert voor het magische en poëtische aspect van de Natuur. De elementen, Vuur en Lucht, worden door twee jonge paartjes uitgebeeld. Er ontstaat een soort van synthese tussen de bucolische fantasie en het galante ideaalbeeld die de hogere klasse van die tijd kenmerken.

Deze publicatie kwam tot stand in het kader van de tentoonstelling "Fireflies. Des jeunes céramistes au musée/Jonge ceramisten in het museum", die in de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis (KMKG) in Brussel plaatsvindt van 7 december 2024 tot en met 9 februari 2025.

"Fireflies" vormt de apotheose van een pedagogisch project waaraan drie verzamelingen van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis en drie ateliers van de École nationale supérieure des Arts visuels La Cambre (ENSAV La Cambre) samenwerkten.

De coördinatie was in handen van Valérie Montens, Natacha Massar en Serge Lemaître (KMKG) & Caroline Andrin (ENSAV La Cambre).

Wij houden eraan in het bijzonder alle personen te danken die dit project droegen, eraan meewerkten of het ondersteunden:

Het grafisch concept van de catalogus was in handen van Eva Lippert, Léolie Trillet en Shani Snijers (ENSAV La Cambre) in samenwerking met Kenneth Mottar (KMKG).

De scenografie van de tentoonstelling werd verwezenlijkt door Maelle Bleuez, Amélie Brûlé, Luna-Carmen Hamamid, Guennadi Maes, Marie Martel, Manon Pagès, Jo-Ann Teope, Fien Van Der Steichel, Mutsumi Xu (ENSAV La Cambre) in samenwerking met het technische team van het museum.

Studenten en jong-gediplomeerden van het Ceramiekatelier van de ENSAV La Cambre Iris Anquetil, Simon Aubry, Léna Babinet, Luna-Isola Bersanetti, Anna Boquého, Jessie Booth, Fanny Canel, Léonie Chauchat, Hovic Der Sarkissian, Arpy Gokceyan, Théa Gonçalves, Adélie Griez, Béatrice Guilleman, Maïté Laperche, Simone Machuel, Béatrice Meunier, Marta Rachlewicz, Roxane Rajic, Félicien Umbreit, Flore Van Eycken

Pedagogisch team van het Ceramiekatelier van de ENSAV La Cambre Caroline Andrin, Clémentine Vaultier, Abel Jallais en Joëlle Swanet

Studenten van het atelier voor Binnenhuisarchitectuur van de ENSAV La Cambre Clara Baus, Maelle Bleuez, Ikram Bouchikhi, Amélie Brûlé, Jade-Ling Deboeck, Luna-Carmen Hamamid, Guennadi Maes, Marie Martel, Manon Pagès, Jo-Ann Teope, Fien Van Der Steichel, Mutsumi Xu.

Pedagogisch team van het atelier voor Binnenhuisarchitectuur van de ENSAV La Cambre Pierre Lhoas, Marie Douel en Jonathan Sullam

Studenten van het atelier voor Visuele en Grafische Communicatie van de ENSAV La Cambre Ardana Aji, Daniela Amorin Hernandez, Antoine Bonnet, Gabriel Brachard, Odile Brichet, Mado Fontaine, Audrey Guillot, Matilda Kindervater, Eva Lippert, Eva McGloin, Shani Snijers, Léolie Trillet

Docente van het atelier voor Visuele en Grafische Communicatie van de ENSAV La Cambre Aline Baudet

Docente Antropologie van kunst en design aan de ENSAV La Cambre
Stéphanie Mahieu

Conservatrice,
Verzameling Griekenland van de KMKG
Natacha Massar

Conservatrice, Verzameling Europese ceramiek van de KMKG en docente aan de ENSAV La Cambre
Valérie Montens

Conservator en onderzoeker,
Verzameling Amerika van de KMKG
Serge Lemaître & Valentine Wauters

De administratieve en technische diensten van de beide instellingen:

Bij de ENSAV La Cambre :

Benoît Hennaut, directeur
Kevin Saladé, adjunct-directeur

Hélène Perreau, Taoufik Assoufi,
Ahmed Fikri, Martin Lomami Onema,
Claude Nawasadio-Ntoya

Anatole Mélot, fotografe

In de KMKG:

Géraldine David, algemeen directeur

Kenneth Mottar, graficus
Karin Theunis, verantwoordelijke dienst tijdelijke tentoonstellingen
Greet van Deuren, Sinan Goregen,
Estelle Vallier, verantwoordelijke en fotografen Image Studio

De dienst collectiebeheer, de technische dienst, de onderhoudsdienst, de publieksgerichte diensten en de ondersteunende diensten.

De Vrienden van de beide instellingen:

Les Amis de La Cambre,
met als voorzitter Yolande De Bontridder
De Vrienden van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis,
met als voorzitter Valentine Boël

Cet ouvrage accompagne l'exposition « Fireflies. Des jeunes céramistes au musée/Jonge ceramisten in het museum », présentée aux Musées royaux d'Art et d'Histoire (MRAH), à Bruxelles, du 7 décembre 2024 au 9 février 2025.

Celle-ci constitue le point d'orgue d'un projet pédagogique qui a réuni trois collections des Musées royaux d'Art et d'Histoire et trois ateliers de l'École nationale supérieure des Arts visuels La Cambre (ENSAV La Cambre).

La coordination en a été assurée par Valérie Montens, Natacha Massar et Serge Lemaître (MRAH) & Caroline Andrin (ENSAV La Cambre).

Nous tenons vivement à remercier toutes les personnes qui ont porté, collaboré ou soutenu ce projet:

La conception graphique du catalogue a été prise en charge par Eva Lippert, Léolie Trillet et Shani Snijers (ENSAV La Cambre) en collaboration avec Kenneth Mottar (MRAH)

La scénographie de l'exposition a été réalisée par Maelle Bleuez, Amélie Brûlé, Luna-Carmen Hamamid, Guennadi Maes, Marie Martel, Manon Pagès, Jo-Ann Teope, Fien Van Der Steichel, Mutsumi Xu (ENSAV La Cambre) en collaboration avec l'équipe technique du musée

Étudiant·es et jeunes diplômé·es de l'atelier de Céramique de l'ENSAV La Cambre Iris Anquetil, Simon Aubry, Léna Babinet, Luna-Isola Bersanetti, Anna Boquého, Jessie Booth, Fanny Canel, Léonie Chauchat, Hovic Der Sarkissian, Arpy Gokceyan, Théa Gonçalves, Adélie Griez, Béatrice Guilleman, Maïté Laperche, Simone Machuel, Béatrice Meunier, Marta Rachlewicz, Roxane Rajic, Félicien Umbreit, Flore Van Eycken

Équipe pédagogique de l'atelier de Céramique de l'ENSAV La Cambre Caroline Andrin, Clémentine Vaultier, Abel Jallais et Joëlle Swanet

Étudiant·es de l'atelier d'Architecture d'Intérieur de l'ENSAV La Cambre Clara Baus, Maelle Bleuez, Ikram Bouchikhi, Amélie Brûlé, Jade-Ling Deboeck, Luna-Carmen Hamamid, Guennadi Maes, Marie Martel, Manon Pagès, Jo-Ann Teope, Fien Van Der Steichel, Mutsumi Xu.

Équipe pédagogique de l'atelier d'Architecture d'intérieur de l'ENSAV La Cambre Pierre Lhoas, Marie Douel et Jonathan Sullam

Étudiant·es de l'atelier de Communication visuelle et graphique de l'ENSAV La Cambre Ardana Aji, Daniela Amorin Hernandez, Antoine Bonnet, Gabriel Brachard, Odile Brichet, Mado Fontaine, Audrey Guillot, Matilda Kindervater, Eva Lippert, Eva McGloin, Shani Snijers, Léolie Trillet

Professeure de l'atelier de Communication visuelle et graphique de l'ENSAV La Cambre Aline Baudet

Professeure en anthropologie de l'art et du design à l'ENSAV La Cambre Stéphanie Mahieu Conservatrice, Collection Grèce aux MRAH

Conservatrice, Collection de Céramique européenne aux MRAH, et enseignante à l'ENSAV La Cambre. Valérie Montens

Conservateur et chercheuse, Collection Amériques aux MRAH Serge Lemaître Valentine Wauteurs

Les équipes administratives et techniques des deux institutions :

À l'ENSAV La Cambre :

Benoît Hennaut, directeur Kevin Saladé, directeur-adjoint

Hélène Perreau, Taoufik Assoufi, Ahmed Fikri, Martin Lomami Onema, Claude Nawasadio-Ntoya

Anatole Mélot, photographe

Aux MRAH :

Géraldine David, directrice générale

Kenneth Mottar, graphiste, Karin Theunis, responsable du service des expositions temporaires Greet van Deuren, Sinan Goregen, Estelle Vallier, responsable de la photothèque et photographes de l'Image Studio

Les services de gestion des collections, les services techniques et d'entretien, les services aux publics et les services d'appui.

Les Amis des deux institutions :

Les Amis de La Cambre, sous la présidence de Yolande De Bontridder Les Amis des Musées royaux d'Art et d'Histoire, sous la présidence de Valentine Boël

Achevé d'imprimé en novembre 2024
sur les presses de l'imprimerie Drifosett,
Bruxelles.